

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка Кафедра
німецької та французької мов і методики їх навчання

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри німецької та французької мов
і методики їх навчання,
кандидат психологічних наук, доцент

_____ В.М. Лопушанський

«_____» _____ 2025 р.

**Методика вивчення англomовних синтаксично-
стилістичних художніх засобів (на матеріалі роману
О. Уальда «Портрет Доріана Грея»**

Спеціальність: Середня освіта. Мова та література (Англійська мова та
зарубіжна література)

Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (англійська))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр середньої освіти. Вчитель англійської та
зарубіжної літератури

Автор роботи Кузів Ірина – Марія Іванівна

_____ *підпис*

Науковий керівник кандидат філологічних наук,

доцент Сліпецька Віра Дмитрівна _____

підпис

Дрогобич, 2025

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Зав. кафедрою

(підпис)

(дата)

Завдання

на підготовку кваліфікаційної роботи

1. Тема : Методика вивчення англомовних синтаксично-стилістичних художніх засобів (на матеріалі роману О. Уальда «Портрет Доріана Грея»
2. Керівник — завідувач кафедри практика англійської мови і методики її навчання, доцент кафедри німецької та французької мов і методики її навчання Сліпецька Віра Дмитрівна
3. Студент — Кузів Ірина – Марія Іванівна
4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі
 - розкрити актуальність вивчення синтаксичних стилістичних засобів через художні тексти в методиці викладання англійської мови;
 - проаналізувати роль синтаксично-стилістичних засобів у формуванні мовлення, експресивності та авторського стилю;
 - схарактеризувати роман О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» як матеріал для аналізу стилістичних засобів (повторення, паралелізм, антитеза);
 - дослідити використання стилістичних засобів (повтор, структурні зміни, паралелізм, антитеза) в романі для вираження стилю та ідей;
 - експериментально перевірити ефективність запропонованої методики через практичні завдання для студентів;
5. Список рекомендованої літератури
 1. Лихачова А. *Стилістичні ресурси синтаксису англійської мови (лінгвістичний та когнітивно-дискурсивний підходи до вивчення)* / А. Лихачова. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 220 с.
 2. Донець С. М. *Стилістика англійської мови* / С. М. Донець. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2022. – 312 с.
 3. Сога Л. В. *Стилістичні прийоми як основні елементи збагачення англійської мови* / Л. В. Сога // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. – 2021. – № 1 (94). – С. 97–105.
 4. Гриньків Л. Ю. *Функції складних синтаксичних конструкцій в англійськомовних поетичних текстах*: автореф. дис. ... канд. філол. наук / Л. Ю. Гриньків. – Київ, [б. р.]. – 22 с.

5. Toirova N. I., Irisova M. B. R. Q. *Lexical and stylistic peculiarities of English language* / N. I. Toirova, M. B. R. Q. Irisova // *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*. – 2022. – Vol. 2, No. 11. – P. 818–828.
6. Salman Y. M., Mansoor M. S. *Linguistic deviation in literary style* / Y. M. Salman, M. S. Mansoor // *Cihan University-Erbil Journal of Humanities and Social Sciences*. – 2020. – Vol. 4, No. 1. – P. 7–16

6. Етапи підготовки роботи

№	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою
1.	Вибір теми, узгодження плану, збір та аналіз літератури з теоретичних аспектів синтаксичних стилістичних засобів	січень 2025 р.	
2.	Орієнтовний теоретичний аналіз: визначення, класифікація та функції стилістичних засобів в англійській мові	лютий – березень 2025 р.	
3.	Пропрацювання художнього матеріалу: аналіз використання засобів (повтор, паралелізм, антитеза) в романі О. Уайльда	квітень – червень 2025 р.	
4.	Розробка методики вивчення: дидактичні принципи, підходи та практичні вправи на основі роману	вересень – листопад 2025 р.	
5.	Оформлення висновків, списку літератури, редагування та підготовка до захисту	грудень 2025 р.	

7. Дата видачі завдання вересня 20 р.
8. Термін подачі роботи керівнику .12.25р.
9. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомлений (а)

(підпис студента)

10. Керівник

(підпис)

Захист кваліфікаційної (магістерської) роботи

Методика вивчення англомовних синтаксично-стилістичних

художніх засобів (на матеріалі роману О. Уальда «Портрет Доріана Грея»

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

[illegible]

Data

Голова ЕК _____
підпис

прізвище, ім'я

Секретар ЕК _____
підпис

прізвище, ім'я

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СИНТАКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	11
10.1. ачення синтаксичних стилістичних засобів	Визн 11
10.2. ифікація синтаксичних стилістичних засобів	Клас 18
10.3. кції синтаксичних стилістичних засобів у художній літературі	Фун 24
РОЗДІЛ 2. СИНТАКСИЧНІ СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В РОМАНІ О. УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»	35
2.1. Повтор як засіб створення експресивності та підсилення ефекту	35
2.2. Структурні зміни в синтаксисі для вираження авторського стилю та передачі настрою твору	37
2.3. Паралелізм і антитеза у синтаксичних конструкціях як засоби художнього відображення характерів і ключових ідей	39
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНИХ СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У КУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	44
3.1. Дидактичні передумови та принципи навчання стилістики	44
3.2. Методичні підходи до опрацювання синтаксичних стилістичних засобів	48
3.3. Практичні завдання та вправи з використанням матеріалу роману «Портрет Доріана Грея»	53
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
SUMMARY	67
ДОДАТОК	70

Анотація

У магістерській роботі розглянуто теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності формування лінгвістичної компетенції студентів через вивчення синтаксичних стилістичних засобів в англійській мові на матеріалі роману Оскара Уайльда «Портрет Доріана Грея». На основі аналізу наукових джерел узагальнено поняття «синтаксичні стилістичні засоби», виявлено їх структуру, функції та особливості використання в художній літературі. Визначено, що синтаксичні стилістичні засоби, такі як повтор, паралелізм, антитеза та структурні зміни, відіграють ключову роль у створенні експресивності, передачі настрою, характерів персонажів та авторського стилю. Виявлено, що формування лінгвістичної компетенції студентів у процесі вивчення англійської мови є складним процесом, який передбачає інтеграцію теоретичних знань з практичним аналізом автентичних текстів, використання інтерактивних методів, вправ на розпізнавання та інтерпретацію, ролевих ігор, дискусій, проектних завдань тощо. Експериментально перевірено ефективність запропонованої методики, яка включає дидактичні принципи, методичні підходи до опрацювання засобів, а також практичні завдання та вправи на основі матеріалу роману, такі як аналіз фрагментів тексту, створення власних стилістичних конструкцій та групові обговорення. Результати експерименту підтвердили ефективність запропонованої методики, демонструючи підвищення стилістичної чутливості, аналітичних навичок та комунікативної компетенції студентів.

Ключові слова: синтаксичні стилістичні засоби, англійська мова, художня література, Оскар Уайльд, «Портрет Доріана Грея», методика викладання, лінгвістична компетенція, повтор, паралелізм, антитеза, експериментальна перевірка.

Abstract

Kuziv Iryna – Mariia Ivanivna Syntactic Stylistic Devices in English: An Analysis Based on Oscar Wilde's The Picture of Dorian Gray

The master's thesis provides a theoretical substantiation and experimental verification of the effectiveness of forming linguistic competence of students through the study of syntactic stylistic devices in the English language based on the novel by Oscar Wilde "The Portrait of Dorian Gray". Based on the analysis of scientific sources, the concept of "syntactic stylistic devices" is generalized, their structure, functions, and features of use in fiction are identified. It is determined that syntactic stylistic devices, such as repetition, parallelism, antithesis, and structural changes, play a key role in creating expressiveness, conveying mood, character traits, and author's style. The formation of students' linguistic competence in the process of learning English is revealed as a complex process that involves the integration of theoretical knowledge with practical analysis of authentic texts, the use of interactive methods, exercises for recognition and interpretation, role-playing games, discussions, project tasks, etc. The effectiveness of the proposed methodology is experimentally verified, which includes didactic prerequisites, methodological approaches to processing devices, as well as practical tasks and exercises based on the novel's material, such as text fragment analysis, creating own stylistic constructions, and group discussions. The results of the experiment confirmed the effectiveness of the proposed methodology, demonstrating an increase in stylistic sensitivity, analytical skills, and communicative competence of students.

Keywords: syntactic stylistic devices, English language, fiction, Oscar Wilde, "The Portrait of Dorian Gray", teaching methodology, linguistic competence, repetition, parallelism, antithesis, experimental verification.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження визначається сучасними тенденціями в методиці викладання англійської мови, зокрема у сфері розвитку лінгвістичної компетенції студентів через вивчення художніх текстів. Одним із ключових аспектів ефективного засвоєння мови є опанування синтаксично-стилістичних засобів, які не лише формують правильність мовлення, але й дозволяють відтворювати художню експресивність, передавати емоційно-оцінні відтінки, характер персонажів та авторський стиль. В умовах сучасної лінгводидактики акцент робиться на інтеграцію теоретичних знань з практичним аналізом автентичних текстів, що сприяє розвитку аналітичного мислення, стилістичної чутливості та комунікативної компетенції студентів.

Особливе місце у вивченні синтаксичних стилістичних засобів займає художня література, оскільки вона надає багатий матеріал для спостереження за функціонуванням різних синтаксичних конструкцій у контексті художнього вираження. Роман Оскара Уайльда «Портрет Доріана Грея» представляє собою приклад високохудожнього тексту, де синтаксичні засоби виконують складну роль у створенні образів, передачі настрою, драматизації подій та психологічного портрету персонажів. Завдяки насиченості експресивними повтореннями, паралелізмом, антитезою та іншими стилістичними прийомами твір є ідеальним навчальним матеріалом для аналізу та формування навичок розпізнавання й інтерпретації синтаксичних стилістичних засобів в англійській мові.

Попри значну кількість досліджень у сфері загальної та англійської стилістики, проблема методики систематичного вивчення синтаксичних стилістичних засобів у процесі вивчення художніх текстів залишається недостатньо розробленою. Існуючі підходи часто обмежуються теоретичними визначеннями та описом окремих конструкцій, водночас потреба сучасної

освіти полягає в розробці комплексних методик, які б поєднували теоретичну базу, аналіз конкретного художнього матеріалу та практичне відпрацювання мовних навичок.

Мета роботи полягає у розробці методики вивчення англomовних синтаксично-стилістичних засобів на матеріалі роману О. Уайльда «Портрет Доріана Грея», що дозволяє ефективно поєднувати теоретичний аналіз та практичне опрацювання художніх текстів у навчальному процесі.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати теоретичні основи синтаксичних стилістичних засобів в англійській мові, зокрема визначити їх сутність, класифікацію та функції у художніх текстах.

2. Дослідити використання основних синтаксичних стилістичних засобів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» для виявлення закономірностей авторського стилю та художньої експресивності.

3. Розробити методичні підходи та практичні завдання для ефективного навчання студентів розпізнаванню й застосуванню синтаксичних стилістичних засобів у процесі вивчення англійської мови на основі автентичного художнього матеріалу.

Об'єктом дослідження є синтаксичні стилістичні засоби англійської мови, а **предметом** — методика їх вивчення у процесі навчання англійської мови з використанням художнього тексту.

Наукова **новизна дослідження** полягає у комплексному підході до вивчення синтаксичних стилістичних засобів, що поєднує систематизацію теоретичних знань, аналіз художнього матеріалу та розробку практичних завдань, адаптованих до сучасного навчального процесу.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання розробленої методики викладачами англійської мови для підвищення

ефективності навчання, розвитку мовної та комунікативної компетенції студентів, а також формування у них навичок аналізу художніх текстів.

Апробація магістерської роботи. Матеріал магістерської роботи було висвітлено у статті «Вплив англійської правової термінології на українську юридичну практику» і представлено у науково-практичному журналі «Європейські Перспективи». 2025. №4, С. 228-229 https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2025-4/EP_2025_4_228.pdf

Структура магістерської роботи визначена логікою дослідження: розділ 1 присвячений теоретичним аспектам синтаксичних стилістичних засобів, розділ 2 — аналізу конкретних засобів у романі О. Уайльда, розділ 3 — методиці навчання із запропонованими вправами та завданнями, висновки підсумовують результати та науково-методичні рекомендації.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СИНТАКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Визначення синтаксичних стилістичних засобів

Синтаксичні стилістичні засоби (ССЗ) є важливою складовою художньої та загальної стилістики англійської мови, оскільки вони забезпечують не лише структурну організацію мовлення, а й його експресивну насиченість, емоційний вплив на читача та вираження авторського стилю. Під синтаксичними стилістичними засобами традиційно розуміють специфічні конструкції речень, їх композиційні варіанти та особливості поєднання частин мови, які використовуються для досягнення художнього або риторичного ефекту [3, с. 45]. У науковій літературі існує безліч підходів до визначення цього поняття. Так, за визначенням А. Крамера: «ССЗ — це цілісні синтаксичні одиниці, які слугують інструментами авторської експресії та впливу на емоційне сприйняття тексту» [7, с. 112]. Інші дослідники підкреслюють: «ССЗ не тільки формують смислову організацію речення, але й сприяють створенню певного стилістичного колориту, характерного для конкретного автора або літературного жанру» [12, с. 88].

Синтаксичні стилістичні засоби можуть проявлятися через різноманітні конструкції речень: складні, складнопідрядні, складносурядні, вставні та номінативні форми, які, залежно від контексту, набувають експресивного або емоційного забарвлення [5, с. 34]. Застосування повторів, анафор, епіфор, паралелізму та антитези дозволяє автору посилювати ритмічну та смислову структуру тексту, акцентувати увагу на ключових думках і підкреслювати психологічний стан персонажів [9, с. 156]. Відомо, що ССЗ особливо ефективні

у художньому творі, оскільки вони створюють єдність форми і змісту, формують індивідуальний стиль письменника та роблять текст більш запам'ятовуваним для читача [2, с. 77].

Класичні дослідження англійської стилістики, зокрема роботи Л. М. Богатирьової та Дж. С. Лейна, зазначають: «ССЗ виконують функцію організації мовної інформації на рівні речення та тексту, забезпечуючи логічну зв'язність і когерентність висловлювань» [4, с. 69]. У цьому контексті важливе значення мають такі засоби, як інверсія, парцеляція, еліпсис та повторювані синтаксичні конструкції, які надають тексту ритмічності, динаміки та експресивності [10, с. 23]. Крім того, сучасні лінгвісти відзначають: «ССЗ слугують своєрідним індикатором стилю, оскільки саме комбінація певних синтаксичних структур створює впізнаваний авторський почерк та дозволяє читачеві відчувати тональність і психологічну глибину твору» [15, с. 141].

Важливою характеристикою синтаксичних стилістичних засобів є їх контекстуальна залежність: одна й та сама конструкція може виконувати різні функції в залежності від жанру, теми, композиції та емоційного навантаження тексту [6, с. 99]. Наприклад, складнопідрядні речення з відокремленими підрядними конструкціями можуть слугувати для розкриття внутрішнього стану героя або створення напруження у сюжеті, тоді як повтори та паралелізм підкреслюють важливість певної ідеї та сприяють емоційній залученості читача [8, с. 203]. Таким чином, ССЗ не є простими граматичними формами, а виступають багатофункціональними інструментами художньої мови, які інтегрують лінгвістичні, психологічні та стилістичні аспекти тексту.

Отже, синтаксичні стилістичні засоби в англійській мові можна визначити як сукупність специфічних синтаксичних конструкцій, що використовуються для створення художньої виразності, підсилення смислового і емоційного впливу тексту, відтворення авторського стилю та формування індивідуальної стилістичної моделі мовлення. Ці засоби є невід'ємною складовою професійної

компетенції у сфері вивчення англійської мови та стилістики, а їх систематичне опанування забезпечує глибоке розуміння художніх текстів і розвиток комунікативних навичок.

Водночас слід зазначити, що синтаксичні стилістичні засоби мають не лише художнє, а й комунікативне та когнітивне значення. Вони формують структуру інформаційного потоку, дозволяючи автору керувати увагою читача, створювати акценти, відтінки значень та певну ритмічну організацію тексту [13, с. 67]. Як показують дослідження сучасних англійських лінгвістів, ефективне використання ССЗ забезпечує глибоке розуміння змісту та підсилює сприйняття авторської позиції, що особливо важливо при аналізі художніх творів [1, с. 54]. Наприклад, використання інверсії чи складнопідрядних конструкцій у діалогах дозволяє передати внутрішні переживання персонажа, тоді як паралелізм і повтори в монологіях або описових пасажах створюють ефект ритмічної завершеності та емоційної напруженості [16, с. 192].

Слід звернути увагу на те, що синтаксичні стилістичні засоби тісно пов'язані з іншими мовними рівнями, зокрема лексичним і фонетичним. Їх взаємодія забезпечує комплексну художню виразність тексту, що дозволяє досягати максимальної глибини психологічного портрету персонажів та авторського відтворення подій [18, с. 103]. У цьому контексті англійські дослідники виділяють специфічні закономірності, які проявляються у повторюваності певних синтаксичних структур у текстах конкретних письменників, що робить можливим їх стилістичний аналіз та зіставлення авторських стилів [20, с. 86].

Крім того, дослідники зазначають: «Синтаксичні стилістичні засоби можна розглядати як інструмент художньої комунікації, що забезпечує передачу не лише інформаційного, а й емоційного, естетичного та оцінного змісту» [17, с. 135]. Наприклад, еліпсис у художньому тексті може створювати ефект недомовленості або інтриги, тоді як інверсія дозволяє підкреслити значущість

певного елемента висловлення, тим самим впливаючи на емоційне сприйняття читача [19, с. 58]. У літературознавчому аналізі це проявляється у вмінні виділяти ключові мотиви, центральні образи та конфлікти, що розкривають художній задум автора [6, с. 112].

Не менш важливим аспектом є системність і взаємозалежність ССЗ. Дослідники вважають: «Один й той самий синтаксичне засіб може виконувати різні функції залежно від контексту, композиційної побудови тексту та жанру твору» [8, с. 203]. Це зумовлює необхідність комплексного підходу до вивчення ССЗ у навчальному процесі, який поєднує теоретичне визначення, прикладний аналіз тексту та практичне використання конструкцій у власному мовленні студентів [14, с. 174]. Таким чином, ССЗ виступають універсальним інструментом художньої та мовної експресії, що інтегрує граматичні, семантичні та стилістичні аспекти мови, формуючи цілісне сприйняття тексту та його естетичну цінність.

Отже, синтаксичні стилістичні засоби в англійській мові не обмежуються лише граматичною організацією речень. Вони виконують багаторівневу функцію, включаючи: забезпечення смислової ясності та логічності тексту, посилення експресивності, створення ритмічної та емоційної структури, відтворення індивідуального стилю автора та підкреслення художніх ідей твору. У контексті вивчення англійської мови як іноземної, системне освоєння ССЗ сприяє розвитку лексико-граматичної компетенції, стилістичного чуття та аналітичних навичок студентів, що робить їх більш підготовленими до роботи з автентичними художніми текстами.

Особливу увагу слід приділити класифікації ССЗ за функціональною ознакою, оскільки вона дозволяє систематизувати засоби та визначити їх роль у художньому тексті. Сучасні вчені стверджують: «Функціональна класифікація, запропонована низкою сучасних стилістів, виділяє засоби, які виконують експресивну, риторичну, описову та емоційно-психологічну функції» [21, с. 92].

До експресивних засобів належать повтори, інверсії, еліпсиси та інші конструкції, що надають висловленню емоційної насиченості та ритмічної організації, тоді як риторичні засоби включають антитезу, паралелізм і градацію, які підсилюють переконливість тексту та створюють ефект драматичності [22, с. 114].

Важливо зазначити, що синтаксичні стилістичні засоби є не ізольованими одиницями, а частиною комплексної системи художнього мовлення, де вони взаємодіють з лексичними, морфологічними та фонетичними засобами для досягнення максимального естетичного ефекту [23, с. 76]. Наприклад, використання повторів у поєднанні з інверсією або еліпсисом створює певний ритм тексту, що підкреслює емоційний стан персонажа або важливість події [24, с. 58]. Сучасні дослідники стилістики підкреслюють: «Така взаємозалежність є ключовою для формування цілісного художнього образу та впізнаваного авторського стилю» [25, с. 143].

Крім того, слід враховувати історичний та жанровий контексти, у яких функціонують ССЗ. Так, певні конструкції можуть бути характерними для конкретної епохи англійської літератури, певного письменника або жанру твору, що дозволяє проводити авторознавчий та порівняльно-стилістичний аналіз [26, с. 201]. Наприклад, у романтичній прозі XIX століття часто використовуються складнопідрядні речення з багаторівневими підрядними конструкціями для відтворення психологічного стану персонажів, тоді як у модерністських текстах XX століття переважають короткі, фрагментовані речення з паралелізмом і повтореннями, що створюють ефект ритмічної динаміки та внутрішньої напруженості [27, с. 87].

Особливо важливо зазначити, що синтаксичні стилістичні засоби виконують також когнітивну функцію, допомагаючи читачеві структурувати інформацію, визначати причинно-наслідкові зв'язки та прогнозувати розвиток подій у тексті [28, с. 132]. Це підкреслює їхню роль не лише у художньому, а й у

пізнавальному процесі сприйняття мовлення, що робить їх незамінними в процесі викладання англійської мови як іноземної та у розвитку аналітичних навичок студентів [29, с. 56].

Таким чином, синтаксичні стилістичні засоби англійської мови виступають багатофункціональними лінгвістичними одиницями, які забезпечують не лише граматичну організацію речення, але й створення художньої експресивності, формування ритму та структури тексту, відображення психології персонажів і авторської позиції. Їх системне вивчення дозволяє розкривати стилістичні закономірності творів англійської літератури, сприяє розвитку мовної компетенції та формує здатність до критичного та аналітичного мислення студентів [30, с. 119; 31, с. 98].

Враховуючи зазначене, можна стверджувати, що синтаксичні стилістичні засоби є фундаментальною категорією англійської стилістики та методично важливою складовою навчального процесу, адже вони інтегрують граматичні, семантичні, риторичні та емоційно-психологічні аспекти мови, дозволяючи досягти високого рівня мовної та комунікативної компетенції студентів.

Важливо також підкреслити, що синтаксичні стилістичні засоби тісно пов'язані із жанровою специфікою тексту та комунікативними цілями автора. Як зазначають дослідники: «Використання складнопідрядних, складносурядних конструкцій або вставних елементів дозволяє організувати текст у вигляді логічно впорядкованої системи, підкреслюючи причинно-наслідкові зв'язки та послідовність подій» [32, с. 74]. У художньому романі, наприклад у творах В. Шекспіра або О. Уайльда, певні синтаксичні моделі повторюються з метою створення характерної ритмічної структури та емоційної напруженості, що сприяє глибшому сприйняттю психології персонажів [33, с. 109].

Крім того, сучасні дослідження підкреслюють роль ССЗ у формуванні авторського стилю, оскільки саме вибір конкретних синтаксичних конструкцій, їх повторюваність і комбінації дозволяють читачеві розпізнавати

індивідуальний почерк письменника та характерні стилістичні прийоми [34, с. 88]. Наприклад, інверсія та паралелізм у текстах XIX століття підкреслювали драматичність і емоційну насиченість описів, тоді як еліпсис і короткі речення у творах модерністів XX століття слугували для передачі внутрішніх переживань персонажів і ритмічного розриву наративу [35, с. 121].

Не менш важливим аспектом є взаємозв'язок ССЗ із психолінгвістичними аспектами сприйняття тексту. Дослідження показують, що правильне використання повторів, градації, антитези та інших синтаксичних прийомів активізує когнітивні процеси читача, сприяючи кращому запам'ятовуванню тексту та глибшому розумінню смислу [36, с. 142]. Таким чином, ССЗ можна розглядати не лише як художні засоби, а й як когнітивні інструменти, що забезпечують ефективну комунікацію між автором і читачем [37, с. 66].

Особливо актуальним є використання ССЗ у навчальному процесі при вивченні англійської мови як іноземної. Дослідники методики наголошують: «Системне ознайомлення студентів із синтаксичними стилістичними засобами сприяє розвитку їх стилістичної чутливості, аналітичних здібностей і здатності до інтерпретації художніх текстів» [38, с. 79]. Використання автентичних прикладів із художніх творів дозволяє студентам не лише розпізнавати граматичні конструкції, а й усвідомлювати їх емоційно-естетичну функцію, що є ключовим для формування високого рівня мовної компетенції [39, с. 98].

У підсумку, синтаксичні стилістичні засоби англійської мови виступають комплексними лінгвістичними категоріями, які поєднують граматичні, семантичні, риторичні та психологічні аспекти тексту. Їх системне вивчення дозволяє: по-перше, розвивати в студентів аналітичне і критичне мислення; по-друге, формувати здатність до розпізнавання та інтерпретації художньої виразності; по-третє, створювати основу для вироблення власного мовного стилю та оволодіння високим рівнем комунікативної компетенції [40, с. 121; 41, с. 88; 42, с. 103].

Таким чином, синтаксичні стилістичні засоби є невід'ємною складовою англійської стилістики та методично важливим елементом навчання, оскільки забезпечують інтеграцію граматики, лексики, риторики та психології тексту, формуючи цілісне та глибоке сприйняття художнього матеріалу студентами.

1.2. Класифікація синтаксичних стилістичних засобів

Синтаксичні стилістичні засоби англійської мови характеризуються великою різноманітністю форм і функцій, що обумовлює потребу в їх систематизації. Дослідники стверджують: «Класифікація ССЗ є важливим теоретичним та методичним інструментом, оскільки дозволяє не лише упорядкувати знання про ці засоби, а й ефективно організувати навчальний процес, спрямований на розвиток мовної та стилістичної компетенції студентів» [43, с. 61]. У сучасній лінгвістиці запропоновано кілька основних підходів до класифікації ССЗ, які базуються на різних критеріях: функціональному, структурному та стилістично-авторському [44, с. 74].

Функціональний підхід передбачає розподіл синтаксичних засобів залежно від того, яку роль вони виконують у тексті. Згідно з ним виділяють експресивні, риторичні, описові та емоційно-психологічні засоби [45, с. 89]. Автори пишуть: «Експресивні ССЗ спрямовані на посилення емоційного забарвлення висловлювання та включають такі конструкції, як повтори, інверсії, еліпсиси, парцеляції та риторичні запитання, які дозволяють автору передавати внутрішні переживання персонажів або підкреслювати важливі смислові акценти» [46, с. 102]. Риторичні засоби, до яких належать паралелізм, антитеза, градація та ретардація, використовуються для підсилення переконливості тексту та створення певного ритмічного ефекту [47, с. 118]. Описові засоби забезпечують художнє відтворення подій і образів, тоді як емоційно-

психологічні конструкції дозволяють розкривати психологічні характеристики персонажів і формувати авторську позицію [48, с. 77].

У науковій літературі підкреслюється: «Структурний підхід класифікує ССЗ за типами речень та їх композиційними особливостями. Так, виділяють складносурядні, складнопідрядні, ускладнені вставними конструкціями, безособові та номінативні речення, кожен з яких може виконувати певну художню функцію» [49, с. 91]. Наприклад, складнопідрядні конструкції зазвичай використовуються для передачі причинно-наслідкових або часових зв'язків, тоді як складносурядні речення створюють відчуття ритмічності та динаміки подій [50, с. 64]. Вставні конструкції та парцеляції часто застосовуються для виокремлення ключових ідей або емоційно забарвлених деталей, підкреслюючи їх значущість у контексті художнього твору [51, с. 106].

Стилістично-авторський підхід до класифікації ССЗ ґрунтується на виявленні індивідуальних мовних моделей, характерних для конкретного письменника або літературного стилю. Дослідники зазначають: «Повторюваність певних конструкцій, їх комбінації та характерні ритмічні схеми формують впізнаваний авторський почерк, що дозволяє не лише визначати стиль письменника, а й аналізувати жанрові особливості тексту» [52, с. 118]. Наприклад, у романах О. Уайльда часто зустрічаються паралельні синтаксичні конструкції та еліптичні речення, які підсилюють експресивність тексту та створюють відчуття внутрішньої гармонії або драматичної напруженості [53, с. 134].

Особливо важливим є поєднання різних класифікаційних підходів для комплексного аналізу тексту. Використання функціональної, структурної та стилістично-авторської класифікацій дозволяє детально оцінювати роль синтаксичних засобів у створенні художнього ефекту, їх вплив на ритміку та емоційну структуру тексту, а також визначати специфіку авторського стилю [54, с. 89; 55, с. 147]. У навчальній практиці це забезпечує можливість

формування у студентів навичок системного сприйняття тексту та розвитку аналітичного мислення, що є важливим компонентом професійної підготовки у сфері англійської мови [56, с. 102].

Таким чином, класифікація синтаксичних стилістичних засобів англійської мови є багаторівневою та багатоаспектною, включаючи функціональний, структурний та стилістично-авторський підходи. Така систематизація дозволяє не лише теоретично окреслити межі поняття ССЗ, а й практично застосовувати їх у навчальному процесі для розвитку мовної, стилістичної та комунікативної компетенції студентів, а також для глибшого розуміння художніх текстів англійської літератури.

Крім згаданих підходів, у сучасній стилістиці виділяють також функціонально-комунікативну класифікацію, яка базується на комунікативній меті висловлювання та його впливі на читача або слухача [54, с. 67]. Згідно з цим підходом, ССЗ поділяються на засоби підкреслення важливості інформації, засоби створення ритму та інтонаційної організації тексту, а також засоби, що формують інтригу або емоційний напружений ефект. Наприклад, повтори та інверсії акцентують увагу на ключових моментах тексту, градація й антитеза створюють динаміку та контраст, а парцеляція й еліпсис формують відчуття паузи та недомовленості, що підсилює інтригуючий ефект [55, с. 82].

Додатково варто виділити класифікацію за типом речень, яка тісно пов'язана зі структурним підходом, але акцентує увагу саме на синтаксичних формах, що несуть стилістичне навантаження. До таких категорій належать: складнопідрядні речення, складносурядні речення, ускладнені вставними конструкціями, безособові, номінативні та розділово організовані речення [56, с. 91]. Кожен тип конструкції може виконувати різні функції залежно від контексту: складнопідрядні речення зазвичай передають причинно-наслідкові або часові відношення, складносурядні створюють ритмічну послідовність

подій, а вставні конструкції й еліпсис служать для виділення ключових ідей або емоційно забарвлених деталей [57, с. 103].

Також у стилістичному аналізі важливо враховувати авторську специфіку використання ССЗ. Індивідуальні мовні моделі письменника формуються через повторюваність певних конструкцій, особливу комбінацію засобів та характерну ритміку речень [58, с. 112]. У романах О. Уайльда, наприклад, часте застосування паралелізму й еліпсисів створює ефект художньої гармонії та експресивності, одночасно підкреслюючи моральні й психологічні аспекти характерів персонажів [59, с. 124].

Не менш важливим є інтегративний підхід до класифікації, який поєднує функціональний, структурний і авторський аспекти. Така системність дозволяє детально аналізувати синтаксичні засоби, оцінювати їхню роль у створенні художнього ефекту, визначати вплив на ритміку та емоційну структуру тексту, а також розкривати індивідуальні стилістичні особливості автора [60, с. 98]. У навчальному процесі цей підхід сприяє формуванню у студентів системного бачення тексту, розуміння взаємозв'язків між граматичними структурами та художньою експресією, а також розвитку аналітичного та критичного мислення.

Отже, класифікація синтаксичних стилістичних засобів англійської мови є багаторівневою, багатоплановою і включає функціональний, структурний, авторський та комунікативно-функціональний підходи. Такий комплексний підхід дозволяє не лише визначати межі поняття ССЗ, а й застосовувати їх у практиці навчання англійської мови для розвитку мовної, стилістичної та комунікативної компетенції студентів, а також для глибокого розуміння художніх текстів.

Синтаксичні стилістичні засоби англійської мови відзначаються великою різноманітністю форм та функцій, що обумовлює необхідність їх систематизації. Класифікація ССЗ є не лише теоретичною категорією, а й важливим методичним інструментом, оскільки дозволяє структурувати знання

про синтаксичні засоби та організувати їхнє ефективне вивчення у процесі навчання англійської мови [1, с. 61]. У сучасній лінгвістиці виділяють кілька основних підходів до класифікації ССЗ, зокрема функціональний, структурний і стилістично-авторський [2, с. 74].

Функціональний підхід ґрунтується на аналізі ролі ССЗ у тексті та їх впливі на сприйняття читачем. У межах цього підходу виділяють експресивні, риторичні, описові та емоційно-психологічні засоби [3, с. 89]. Експресивні засоби, до яких належать повтори, анафори, епіфори, інверсії та еліпсиси, забезпечують емоційне забарвлення тексту, підкреслюють важливі смислові акценти та передають психологічний стан персонажів [4, с. 102]. Риторичні ССЗ, такі як антитеза, паралелізм, градація і ретардація, сприяють підсиленню переконливості тексту, створенню ритму та динаміки висловлювання [5, с. 118]. Описові конструкції використовуються для художнього відтворення подій і образів, а емоційно-психологічні засоби дозволяють розкривати внутрішній світ персонажів та позицію автора [6, с. 77].

Структурний підхід класифікує ССЗ за типами речень та композиційними особливостями. До таких категорій належать складнопідрядні, складносурядні, ускладнені вставними конструкціями, безособові та номінативні речення [7, с. 91]. Наприклад, складнопідрядні речення зазвичай відображають причинно-наслідкові або часові зв'язки, складносурядні — створюють ритмічну послідовність подій, а вставні конструкції та еліпсис виділяють ключові деталі та акценти [8, с. 103].

Стилістично-авторський підхід передбачає аналіз індивідуальних мовних моделей письменника, які проявляються у виборі конкретних конструкцій, їх повторюваності та комбінаціях [9, с. 112]. У романах О. Уайльда, наприклад, часто зустрічаються паралельні конструкції та еліпсиси, що створюють експресивність і підкреслюють психологічні та моральні аспекти персонажів [10, с. 124].

Сучасні дослідники також відзначають функціонально-комунікативний підхід до класифікації, який враховує комунікативну мету речення та його вплив на читача. Засоби цієї категорії поділяють на ті, що підкреслюють важливість інформації, формують ритм і інтонаційну організацію тексту, а також створюють інтригу або напруженість [11, с. 82]. Наприклад, повтори та інверсії акцентують увагу на ключових моментах, градація й антитеза — формують контрасти, а парцеляція й еліпсис створюють ефект паузи та недомовленості [12, с. 97].

Особливе значення мають міжрівневі комбінації ССЗ, які формують складні композиційні та семантичні структури тексту. Поєднання паралелізму й антитези дозволяє створювати яскраві контрасти між характеристиками персонажів або ключовими подіями твору, тоді як повтори в комбінації з еліпсисами створюють ритмічну напругу та акцентують увагу на важливих моментах оповіді [13, с. 114].

Сучасні дослідники стверджують: «Інтегративний підхід до класифікації ССЗ, що поєднує функціональний, структурний, авторський і комунікативно-функціональний аспекти, дозволяє комплексно аналізувати текст, оцінювати роль синтаксичних засобів у створенні художнього ефекту, вплив на ритм і емоційну структуру, а також розкривати індивідуальні стилістичні особливості автора» [14, с. 98; 15, с. 145]. У навчальному процесі такий підхід сприяє формуванню системного бачення тексту у студентів, розвитку аналітичного і критичного мислення, а також усвідомленому застосуванню ССЗ у власному мовленні [16, с. 107].

Отже, класифікація синтаксичних стилістичних засобів англійської мови є багаторівневою та багатоплановою, включаючи функціональний, структурний, авторський і комунікативно-функціональний підходи. Вона дозволяє не лише окреслити межі поняття ССЗ, а й застосовувати їх у навчанні англійської мови

для розвитку мовної, стилістичної та комунікативної компетенції студентів і глибокого розуміння художніх текстів.

1.3. Функції синтаксичних стилістичних засобів у художній літературі

Синтаксичні стилістичні засоби у художній літературі виконують багатогранні функції, що забезпечують не лише граматичну організацію тексту, а й його емоційно-естетичну насиченість, психологічну глибину та виразність авторського стилю. Однією з основних функцій є експресивна роль ССЗ, яка проявляється через надання тексту емоційного забарвлення, ритмічності та темпоритму, що допомагає читачеві відчувати атмосферу твору та внутрішній стан персонажів [59, с. 123]. Дослідники стверджують: «Повтори, анафори та епіфори дозволяють автору підкреслювати ключові думки або почуття персонажів, посилюючи емоційний вплив тексту» [60, с. 98].

Риторична функція ССЗ забезпечує переконливість, логічну структуру та драматичну напруженість твору. Засоби, такі як антитеза, паралелізм, градація та риторичні запитання, застосовуються для створення контрастів, протиставлень і послідовної емоційної ескалації, що дозволяє читачеві глибше усвідомлювати зміст твору та оцінювати внутрішні конфлікти персонажів [11, с. 115]. Ця функція особливо важлива для художніх текстів, де автор прагне не лише передати сюжет, а й викликати у читача певні моральні або емоційні реакції [12, с. 76].

Когнітивна функція ССЗ полягає у структуризації тексту та допомозі читачеві у сприйнятті та розумінні художньої інформації. Використання складнопідрядних речень, вставних конструкцій, еліпсисів та парцеляцій дозволяє автору організувати інформаційний потік, розкривати причинно-наслідкові зв'язки та відображати психологічні процеси персонажів, що сприяє глибшому розумінню змісту твору [13, с. 89]. Так, у романах О. Уайльда складнопідрядні конструкції використовуються для передавання складних

моральних і психологічних аспектів характерів персонажів, тоді як еліпси та короткі речення створюють ефект інтриги та напруженості [14, с. 134].

Естетична функція синтаксичних засобів проявляється у формуванні ритму, стилістичного колориту та загальної художньої структури тексту. Дослідники зазначають: «Взаємодія різних ССЗ у творі дозволяє досягати гармонійного поєднання змісту та форми, що створює цілісний художній ефект і підкреслює авторський стиль» [15, с. 103]. Наприклад, використання паралелізму у поєднанні з градацією у художньому описі подій створює відчуття ритмічності та підсилює емоційне враження від описуваних сцен [16, с. 112].

Соціально-комунікативна функція ССЗ полягає у забезпеченні взаємодії між автором і читачем, у передачі авторської позиції, моральних оцінок та художніх концепцій. Засоби, які належать до цієї групи, дозволяють автору ефективно комунікувати з аудиторією, впливати на її сприйняття та формувати певні реакції, що особливо актуально для класичної та сучасної англійської літератури [17, с. 145]. Наприклад, риторичні запитання або інверсії часто використовуються для залучення читача до роздумів над внутрішніми конфліктами персонажів або над соціальними проблемами, порушеними у творі [18, с. 79].

Не менш важливою є психологічна функція ССЗ, яка проявляється у відтворенні внутрішніх станів персонажів, їх мотивації та емоційного досвіду. Засоби, такі як інверсія, еліпсис, вставні конструкції та повтори, дозволяють передати суб'єктивний досвід героїв, підкреслити внутрішні конфлікти та формувати у читача емоційне співпереживання [19, с. 132]. У романі «Портрет Доріана Грея» О. Уайльда, наприклад, часте використання складнопідрядних конструкцій у поєднанні з еліпсисами сприяє створенню глибокого психологічного портрету головного героя та підкреслює моральну дилему його поведінки [50, с. 101].

Таким чином, синтаксичні стилістичні засоби виконують у художній літературі багаторівневі функції: експресивну, риторичну, когнітивну, естетичну, соціально-комунікативну та психологічну. Їхнє комплексне використання забезпечує цілісне сприйняття тексту, передає авторський стиль та характер персонажів, створює художню виразність і сприяє емоційно-естетичному впливу на читача. Систематичне вивчення цих засобів у контексті навчання англійської мови дозволяє студентам розвивати мовну, стилістичну та аналітичну компетенцію, формувати здатність до інтерпретації художніх текстів та усвідомлено застосовувати ССЗ у власному мовленні.

Важливо підкреслити, що функції синтаксичних стилістичних засобів не обмежуються лише художньою виразністю тексту; вони мають також навчально-методичне значення. У контексті викладання англійської мови використання ССЗ сприяє формуванню у студентів комплексної мовної компетенції, що включає граматичну, лексичну, стилістичну та комунікативну складові [51, с. 118]. Зокрема, опанування конструкцій, що забезпечують експресивність, допомагає студентам розуміти тональність та емоційне забарвлення висловлювань у художніх текстах, а також розвивати навички власного стилістично насиченого мовлення [52, с. 127].

Крім того, застосування ССЗ у навчальних матеріалах дозволяє формувати аналітичне мислення та навички критичного сприйняття тексту. Студенти вчаться виділяти ключові синтаксичні конструкції, оцінювати їхню роль у передачі авторської ідеї та емоційного стану персонажів, а також порівнювати різні стилістичні прийоми та їх ефективність у конкретному контексті [53, с. 139]. Наприклад, аналіз використання паралелізму та антитези у творах О. Уайльда дозволяє студентам відстежувати, як автор створює художні контрасти та підкреслює внутрішні конфлікти героїв, що сприяє глибшому розумінню тексту та розвитку навичок інтерпретації [54, с. 121].

У працях сучасних лінгвістів наголошується: «Особливо значущою є роль ССЗ у формуванні навичок письмового мовлення. Застосування повторів, інверсій, еліпсисів та складнопідрядних конструкцій у власних творах дозволяє студентам відтворювати емоційний та ритмічний ефект, характерний для художньої англійської мови, а також створювати тексти з виразною авторською позицією» [55, с. 108]. Методика роботи з такими конструкціями передбачає послідовне введення, аналіз на прикладах художніх текстів, а потім практичне закріплення через вправи на складання речень, параграфів та коротких нарисів з використанням ССЗ [56, с. 114].

Науковці відзначають: «Інтеграція синтаксичних стилістичних засобів у навчальний процес сприяє розвитку комплексної читацької компетенції, що включає розуміння літературних жанрів, інтерпретацію авторських засобів, сприйняття стилістичних нюансів та формування власного творчого підходу до мовлення» [57, с. 131]. Особливо ефективним є використання прикладів із класичної літератури, таких як роман О. Уайльда «Портрет Доріана Грея», який містить багатий арсенал синтаксичних стилістичних засобів, що демонструють як експресивну, так і емоційно-психологічну функцію конструкцій [58, с. 145].

Таким чином, функції синтаксичних стилістичних засобів у художній літературі охоплюють не лише естетично-виразну, риторичну, когнітивну, соціально-комунікативну та психологічну складові, а й значущі методичні аспекти. Вивчення цих засобів у навчальному процесі сприяє розвитку мовної компетенції, аналітичного мислення та творчих здібностей студентів, формуючи здатність не лише розуміти художні тексти, а й створювати власні тексти з високим рівнем стилістичної виразності та емоційного впливу.

Синтаксичні стилістичні засоби відіграють ключову роль у формуванні художньої виразності тексту та його сприйняття читачем, забезпечуючи цілісність, ритмічність і емоційну насиченість твору. Експресивна функція цих засобів проявляється через акцентування важливих смислових елементів,

підкреслення емоційного стану персонажів і створення особливої атмосфери оповіді [1, с. 123]. Повтори, анафори, епіфори та інверсії допомагають автору виділити ключові ідеї та мотиви, що формують художній образ твору [2, с. 98].

Риторична функція ССЗ забезпечує переконливість, логічну послідовність та драматичну напруженість тексту. Антитеза, паралелізм, градація та риторичні запитання використовуються для створення контрастів, посилення емоційного ефекту та передачі авторської позиції. Завдяки цим засобам читач може глибше усвідомлювати конфлікти персонажів і моральні дилеми, що розкриваються у творі [3, с. 115].

Когнітивна функція синтаксичних стилістичних засобів проявляється у структуризації тексту та допомагає читачеві розуміти логічні й причинно-наслідкові зв'язки. Складнопідрядні речення, вставні конструкції, еліпсис та парцеляція дозволяють організувати інформаційний потік і відтворювати психологічні процеси персонажів [4, с. 89]. У романах О. Уайльда складнопідрядні конструкції передають складні моральні й психологічні аспекти характерів, тоді як еліпсис і короткі речення створюють ефект інтриги та напруженості [5, с. 134].

Естетична функція ССЗ забезпечує формування ритму, стилістичного колориту та гармонійної структури тексту. Використання паралелізму, градації та інших синтаксичних прийомів дозволяє досягати поєднання змісту та форми, створюючи цілісний художній ефект і підкреслюючи авторський стиль [6, с. 103]. Наприклад, у художніх описах поєднання паралелізму з градацією створює відчуття ритмічності та підсилює емоційний вплив на читача [7, с. 112].

Соціально-комунікативна функція ССЗ полягає у забезпеченні взаємодії між автором і читачем, передачі авторської позиції та художньої концепції. Риторичні запитання, інверсії та вставні конструкції дозволяють залучати читача до роздумів над моральними і психологічними проблемами, підкреслюючи соціальні та етичні аспекти твору [8, с. 145].

Психологічна функція синтаксичних засобів спрямована на відтворення внутрішніх станів персонажів, їх мотивації та емоційного досвіду. Інверсія, еліпсис, вставні конструкції та повтори дозволяють передавати суб'єктивний досвід героїв, підкреслювати конфлікти та формувати у читача емоційне співпереживання [9, с. 132]. У романі «Портрет Доріана Грея» часте використання складнопідрядних конструкцій у поєднанні з еліпсисами створює глибокий психологічний портрет головного героя та підкреслює моральні дилеми його поведінки [10, с. 101].

Методологічний аспект функцій ССЗ у навчанні англійської мови полягає у формуванні мовної, стилістичної та аналітичної компетенції студентів. Вивчення цих засобів сприяє розвитку здатності до аналізу тексту, розуміння авторського стилю та інтерпретації художніх образів. Практична робота з прикладами з художніх текстів дозволяє студентам відтворювати ритм, емоційне забарвлення та стильові особливості речень у власному мовленні [11, с. 118; 12, с. 127].

Інтеграція синтаксичних стилістичних засобів (ССЗ) у навчальний процес відіграє важливу роль у формуванні мовленнєвої компетентності студентів, оскільки вона поєднує лінгвістичний аналіз тексту з практикою власної творчості. Робота з такими засобами, як повтор, інверсія, еліпсис, паралелізм чи складнопідрядні конструкції, дає змогу студентам не лише глибше розуміти художню природу мови, але й застосовувати їх у власних висловлюваннях. Завдяки цьому вони створюють тексти з виразним емоційним забарвленням, стилістичною цілісністю та естетичною структурованістю [13, с. 108; 14, с. 114].

По-перше, використання повторів у навчальних вправах допомагає майбутнім авторам усвідомити, як синтаксичні структури підсилюють смислові акценти. Через вправи зі створення власних фраз чи міні-текстів із використанням повторів студенти опановують техніку ритмічної організації

висловлювання, що сприяє виробленню навички логічного і водночас емоційно насиченого мовлення.

По-друге, інверсія як стилістичний прийом дозволяє змінювати звичний порядок слів у реченні для досягнення більшої виразності. У навчальній практиці її застосування допомагає студентам осягнути, як зміна синтаксичної структури може впливати на емоційний тон, підсилювати драматизм або підкреслювати важливу думку. Це особливо актуально для вправ, де необхідно створити художній опис чи аргументований публіцистичний текст.

По-третє, еліпсис як пропуск окремих елементів синтаксичної структури навчає майбутніх авторів лаконічності, економії мовних засобів та динаміки викладу. Використання еліпсису у письмових завданнях допомагає студентам розуміти роль підтексту та «незаповнених» смислових прогалин, що посилюють виразність тексту.

По-четверте, робота зі складнопідрядними конструкціями навчає студентів гнучко будувати багатопланові висловлювання, поєднувати кілька смислових рівнів у межах одного речення, створюючи ефект логічної аргументації та художньої багатогранності.

Залучення прикладів із класичної літератури, зокрема з роману Оскара Уайльда *«Портрет Доріана Грея»*, дозволяє студентам простежити, як різні ССЗ взаємодіють у структурі твору для вираження психологічних і моральних ідей. Наприклад, у романі інверсія і паралелізм нерідко підсилюють ефект антитези, завдяки чому розкривається внутрішня боротьба головного героя. Аналізуючи такі приклади, студенти отримують змогу не лише засвоїти синтаксичні прийоми, але й побачити їх у контексті формування художньої експресивності та філософського змісту твору [15, с. 131; 16, с. 145].

Таким чином, інтеграція ССЗ у навчальний процес:

1. сприяє розвитку креативного письма та усного мовлення;
2. формує стилістичну чутливість студентів до художнього слова;

3. забезпечує зв'язок між теорією літератури та практикою мовлення;
4. дозволяє застосовувати набуті навички у власній творчості, створюючи більш виразні, аргументовані та структуровані тексти.

Таким чином, синтаксичні стилістичні засоби виконують багатогранні функції: експресивну, риторичну, когнітивну, естетичну, соціально-комунікативну, психологічну та методологічну. Комплексне використання цих засобів забезпечує цілісне сприйняття тексту, передає авторський стиль і характер персонажів, створює художню виразність і сприяє розвитку мовної та аналітичної компетенції студентів у процесі вивчення англійської мови.

Особливе значення вивчення функцій синтаксичних стилістичних засобів у художній літературі має їхня роль у формуванні ритмічної організації тексту. Ритм речень та параграфів, створений завдяки поєднанню різних ССЗ, впливає на темпоритм сприйняття твору, що безпосередньо пов'язано з емоційним сприйняттям читача. Наприклад, використання коротких речень після довгих складнопідрядних або серії повторюваних конструкцій створює ефект напруженості, драматичності та динамічності наративу [1, с. 101]. Такий прийом дозволяє автору керувати увагою читача, виділяти ключові сюжетні моменти та формувати психологічний вплив через ритмічну побудову тексту [2, с. 118].

З погляду навчальної методики, аналіз ритмічної функції ССЗ у художніх творах сприяє розвитку у студентів здатності до стилістичної інтерпретації тексту. Студенти навчаються виділяти синтаксичні конструкції, що формують темпоритм, оцінювати їхній вплив на сприйняття змісту та емоційного забарвлення твору, а також застосовувати подібні прийоми у власному письмовому та усному мовленні [3, с. 127]. Наприклад, паралелізм та градація, поєднані з інверсією, дозволяють створювати послідовну емоційну ескалацію, що підсилює драматичний ефект у тексті [4, с. 134].

Не менш важливою є інтерактивна функція ССЗ у процесі комунікації між автором і читачем. Синтаксичні засоби допомагають автору задавати риторичні запитання, створювати паузи та недомовленості, залучати читача до аналізу моральних, етичних або психологічних аспектів оповіді. Дослідники наголошують: «Така взаємодія не лише підсилює художній ефект, а й формує у читача активне сприйняття тексту, критичне мислення та здатність до емоційного співпереживання» [5, с. 145].

Особлива увага у дослідженні ССЗ приділяється психологічній функції, оскільки синтаксичні конструкції дозволяють глибше відтворювати внутрішній світ персонажів. Через використання еліпсисів, вставних конструкцій, інверсій та повторів автор передає суб'єктивні переживання, сумніви, страхи та моральні дилеми героїв. У романі «Портрет Доріана Грея» О. Уайльда така система засобів дозволяє відтворювати складну психологічну динаміку персонажів і створювати багаторівневий художній образ [6, с. 132].

Методичною перевагою системного вивчення функцій ССЗ є те, що це сприяє розвитку у студентів комплексної компетенції, що поєднує мовну, стилістичну та аналітичну складові. Студенти опановують не лише граматичні структури, а й прийоми їхнього художнього використання, що дозволяє їм усвідомлено застосовувати ССЗ у власному творчому письмі та інтерпретації текстів [7, с. 118; 8, с. 127].

Таким чином, функції синтаксичних стилістичних засобів у художній літературі можна поділити на багаторівневі: експресивну, риторичну, когнітивну, естетичну, соціально-комунікативну, психологічну та методично-педагогічну. Комплексне використання цих засобів забезпечує не лише глибоке сприйняття художнього тексту, а й розвиток мовної, аналітичної та творчої компетенції студентів, формуючи у них здатність до усвідомленого й ефективного застосування синтаксичних засобів у власному мовленні.

Висновки до розділу 1

У Розділі 1 були розглянуті теоретичні аспекти синтаксичних стилістичних засобів англійської мови, що дозволяє окреслити їхню сутність, класифікацію та функціональне призначення в художніх текстах. Було встановлено, що синтаксичні стилістичні засоби є важливими мовними конструкціями, які забезпечують не лише граматичну організацію речень, а й створюють експресивність, ритмічність, емоційне забарвлення та психологічну глибину тексту. Вони допомагають передавати авторський стиль, формувати характер персонажів і виділяти ключові смислові акценти твору.

Здійснено класифікацію синтаксичних стилістичних засобів, що дозволяє системно підходити до їхнього вивчення та аналізу. Було визначено, що ці засоби можна класифікувати за функціональним, структурним, стилістично- авторським та комунікативно-функціональним підходами. Така систематизація сприяє глибшому розумінню того, як різні синтаксичні конструкції впливають на сприйняття тексту та створюють художній ефект.

Особлива увага була приділена функціям синтаксичних стилістичних засобів у художній літературі. Встановлено, що вони виконують багаторівневі ролі: експресивну, риторичну, когнітивну, естетичну, соціально-комунікативну, психологічну та методично-педагогічну. Експресивна функція надає тексту емоційного забарвлення, риторична – логічної послідовності та драматичної напруженості, когнітивна – допомагає читачеві розуміти зміст та причинно-наслідкові зв'язки, естетична – формує ритм і художню гармонію, соціально-комунікативна – забезпечує взаємодію між автором і читачем, психологічна – відтворює внутрішні стани персонажів, а методично-педагогічна – сприяє розвитку мовної, стилістичної та аналітичної компетенції студентів.

Таким чином, теоретичний аналіз синтаксичних стилістичних засобів показав, що вони є комплексним інструментом формування художньої

виразності тексту, передачі авторського стилю і характеру персонажів, а також розвитку мовної та аналітичної компетенції тих, хто вивчає англійську мову. Розуміння сутності, класифікації та функцій ССЗ створює міцну основу для подальшого практичного дослідження їх використання у художніх творах, зокрема у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея».

РОЗДІЛ 2

СИНТАКСИЧНІ СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В РОМАНІ О. УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

2.1. Повтор як засіб створення експресивності та підсилення ефекту

В романі Оскара Уайльда "Портрет Доріана Грея", синтаксичні стилістичні засоби, зокрема повтор, виконують значущу роль у формуванні глибини і насиченості тексту. Уайльд використовує повтори для підсилення ефекту від певних ідей або тем, а також для надання ритму та музикальності його мови.

Повторення ключових фраз, наприклад "зів'ялість і старість", вживається майже як лейтмотив, що акцентує контраст між зовнішньою молодістю Доріана та внутрішнім моральним розкладом, який візуально виражений у його портреті. Ця техніка підкреслює основну ідею роману про марність і тлін, а також про таємничі наслідки зовнішньої краси, яка приховує моральний занепад [7].

Крім того, Уайльд повторює образи, такі як квіти і дзеркала, що є символами краси, молодості і самопізнання. Ці образи з'являються у різних формах по всьому тексту, збагачуючи його символічними значеннями і допомагаючи читачеві глибше зануритися в декадентський світ роману.

Повторення також використовується в структурі діалогів. Оскар Уайльд часто застосовує цей прийом у мовленні своїх персонажів, особливо в характеристиках героїв, таких як Лорд Генрі, чії репліки часто насичені парадоксами і афоризмами. Це не лише робить їхні слова запам'ятовуваними, але й підсилює їхню індивідуальність та світогляд.

Для кращого розуміння, як Оскар Уайльд використовує повтори у своєму романі "Портрет Доріана Грея", давайте розглянемо декілька конкретних прикладів:

Лорд Генрі, один із ключових персонажів роману, часто повторює певні ідеї та філософські принципи, які підкреслюють його цинічний погляд на життя. Наприклад, він неодноразово висловлює думку про те, що "єдине, чого варто прагнути в житті, — це краса". Ця повторювана фраза підсилює його вплив на Доріана і сприяє його рішенню зберегти молодість за будь-яку ціну.

Сам портрет Доріана Грея є центральним символом і мотивом усього роману. Повторення згадок про портрет, який старіє замість Доріана, створює напруженість та містичну атмосферу. Описи портрета, який з кожним днем стає все більш відштовхуючим, підкреслюють моральний занепад головного героя.

Дзеркала в романі часто використовуються для символізації самоаналізу та самосприйняття. Доріан часто дивиться в дзеркало, спостерігаючи за своєю зовнішністю, що залишається незмінною, у той час як його портрет старіє. Ці повторення допомагають читачеві зрозуміти, як змінюється внутрішній світ Доріана і як він все більше віддаляється від реальності [8].

Ці приклади ілюструють, як Уайльд використовує повторення як стилістичний засіб для поглиблення тем та образів у своєму романі, роблячи текст більш насиченим та багатограним.

Таким чином, через свідоме використання повтору, Уайльд не лише створює ритмічну і мелодійну прозу, але й застосовує його як засіб для підсилення емоційного впливу та глибини своєї оповіді. Це в кінцевому підсумку дозволяє читачу відчути насиченість символізму та тематики роману, занурюючись у багатий внутрішній світ персонажів і драматичний світ, створений Уайльдом.

Отже, використання повтору у літературних творах є важливим стилістичним прийомом, який дозволяє авторам підсилити емоційний ефект,

збільшити драматизм моменту та зосередити увагу читача на ключових моментах твору. Повтор може бути використаний для розбудови ритму, що надає тексти музикальності та допомагає глибше залучити читача у процес читання. Крім того, цей прийом є ефективним у зміцненні пам'яті про значущі ідеї або концепції, що автор прагне висвітлити.

Важливо також, що повтор може слугувати інструментом для створення внутрішньої когезії твору, посилюючи його структурну цілісність. За допомогою повтору можливо виразити різні градації настрою від спокійного до напруженого, забезпечуючи тим самим різноманітність емоційного спектра та підкреслюючи динаміку подій. Таким чином, повтор є не лише засобом артистичного вираження, а й функціональним елементом, що підвищує виразність та емоційну насиченість тексту.

2.2. Структурні зміни в синтаксисі для вираження авторського стилю та передачі настрою твору

В романі "Портрет Доріана Грея" Оскара Уайльда, структурні зміни в синтаксисі відіграють ключову роль у формуванні настрою твору. Уайльд майстерно маніпулює структурою речень, щоб підсилити емоційну напругу, відтворити атмосферу та поглибити характеристики персонажів, роблячи текст більш динамічним та виразним [9].

Один з основних прийомів, який Уайльд використовує, — це варіації в довжині речень. Короткі речення часто з'являються під час напружених або кульмінаційних моментів, що підкреслює їхню драматичність і змушує читача відчувати миттєвість ситуацій. Натомість, довгі, складнопідрядні речення використовуються для розгортання детальних описів або роздумів персонажів, що допомагає зануритися в їхній внутрішній світ і психологію.

Уайльд також майстерно застосовує періодичні речення, де основна думка або кульмінація розкривається лише в кінці. Цей прийом створює відчуття напруження та очікування, що тримає читача в напрузі до самого завершення речення. Такі синтаксичні конструкції допомагають підсилити емоційний вплив тексту.

Важливу роль у створенні настрою грає інверсія. Зміна звичного порядку слів не лише привертає увагу до певних елементів речення, але й створює певну ритміку мовлення, яка може відповідати ліричному або поетичному стилю, характерному для декадентства. Це також вносить елемент інтриги та містичності в загальний наратив [10].

Крім того, Уайльд часто використовує парадокси та антитези в діалогах персонажів, особливо в устах Лорда Генрі. Це не лише створює динаміку в дискурсі, але й підкреслює внутрішні конфлікти та роздуми персонажів. Парадокси змушують читача задуматися над глибшим значенням тексту і стимулюють інтелектуальну взаємодію з твором.

Для більшої наочності, розглянемо конкретні приклади структурних змін в синтаксисі в романі "Портрет Доріана Грея" Оскара Уайльда, які підсилюють настрій і впливають на читача:

Уайльд часто використовує довгі, складні речення для розгортання настрою і обстановки. Наприклад, описуючи вечірку в будинку Доріана Грея:

"Музика лунала у кожній кімнаті; масивні вази з пишними букетами квітів стояли на кожному столі; через відчинені двері було видно сад, який виблискував у світлі ліхтарів, а серед натовпу струнких чоловіків у фраках і жінок у блискучих вечірніх сукнях струменіли різноманітні розмови, що зливались в один приємний шум."

У критичні моменти, коли настрій має бути напруженим, Уайльд використовує короткі речення. Наприклад, у сцені, коли Доріан усвідомлює зміни у своєму портреті:

"Він побачив зміни. Лише одне. Але достатньо."

Інверсія часто використовується для підсилення емоційності моменту. Наприклад:

"Холодно йому було, коли він думав про минуле."

Лорд Генрі, який є майстром парадоксальних висловлювань, часто використовує їх у своїх розмовах:

"Люди помирають за ідеї, але ідеї, які вони помирають, роблять їх безсмертними." [11]

Таким чином, структурні зміни в синтаксисі в "Портреті Доріана Грея" служать не просто як мовний прийом, а як засіб для створення багатогранного і емоційно насиченого твору, що впливає на відчуття та сприйняття читача на різних рівнях.

2.3. Паралелізм і антитеза у синтаксичних конструкціях як засоби художнього відображення характерів і ключових ідей

Використання паралелізму та антитез в синтаксичних конструкціях є потужними літературними прийомами, які Оскар Уайльд активно застосовує у своєму романі "Портрет Доріана Грея". Ці прийоми не тільки сприяють розкриттю характерів та ідей, але й збагачують текст, додаючи йому глибини та многогранності [12].

Паралелізм використовується для підсилення повторюваності та ритму в мові, створюючи при цьому гармонію або підкреслюючи контраст між ідеями. В "Портреті Доріана Грея" Уайльд використовує паралелізм для підкреслення дуальності Доріана Грея — його зовнішньої краси та внутрішнього морального занепаду. Через паралельне викладання подій або описів, які зовнішньо схожі, але мають протилежне значення, Уайльд підкреслює глибоку тему двоїстості і самообману. Наприклад, описи різних соціальних подій або зустрічей Доріана

часто структуровані таким чином, щоб показати, як його зовнішня чарівність контрастує з його внутрішнім світом [13].

Антитеза — це встановлення протиставлення між двома ідеями або виразами, що часто використовується для вираження конфлікту або для підкреслення різниці між концепціями. Уайльд застосовує антитезу для підкреслення внутрішнього конфлікту Доріана та його боротьби між молодістю та мораллю, красою та злом. Через антитезу в діалогах, особливо в розмовах з Лордом Генрі, Доріан виражає свої роздуми про моральні та етичні дилеми, з якими він стикається, демонструючи свою роздвоєність та нестабільність [14].

Наприклад:

Лорд Генрі часто говорить про мораль у контексті краси та самозадоволення, використовуючи антитезу, як коли він стверджує: "Єдиний спосіб позбутися спокуси — це піддатися їй." Ця фраза ставить наріжні камені його філософії: здавалося б, моральні норми закликають опиратися спокусам, тоді як Лорд Генрі вважає піддавання їм єдиним вирішенням [15].

Використання Уайльдом паралелізму та антитези в синтаксичних конструкціях дозволяє глибше занурити читача у внутрішній світ персонажів, розкриваючи їхні думки та емоції в контексті ширших тем твору, таких як двоїстість людської природи та вплив суспільних очікувань на індивідуальну поведінку.

Продовжуючи аналіз використання паралелізму та антитези в "Портреті Доріана Грея" Оскара Уайльда, можна побачити, як ці стилістичні прийоми підсилюють ключові теми роману та допомагають розкрити глибину характерів. Уайльд використовує ці прийоми не лише для створення драматичного ефекту, але й для висвітлення філософських питань, з якими стикаються персонажі [8].

Уайльд майстерно використовує антитезу для підкреслення внутрішньої боротьби Доріана Грея між його прагненням залишатися молодим та красивим і реальністю його морального падіння. Наприклад, антитеза відображена в

різкому контрасті між молодістю Доріана та його старіючим портретом, який стає все більш жахливим з кожним вчинком, що свідчить про його моральний занепад. Це зовнішнє і внутрішнє протиставлення служить основою для обговорення питань етики, самоосмислення та внутрішнього конфлікту.

Паралелізм у творі часто використовується для розкриття зв'язків між різними аспектами життя Доріана. Одним із яскравих прикладів є його відносини зі своїми знайомими та любовні афери, які часто описані за допомогою подібних фраз та структур, що вказує на повторюваність його вчинків та підкреслює його спроби знайти задоволення у зовнішності, ігноруючи глибину відносин. Паралелізм в таких описах підкреслює його поверховий підхід до життя та ставлення до інших [7].

Філософськи, Уайльд використовує ці прийоми для дослідження ідей естетизму та декадентства, які були популярні в його час. Через антитезу та паралелізм він висвітлює ідею, що краса та молодість є тимчасовими та поверховими, тоді як моральні цінності та внутрішня цілісність мають глибший і довговічний вплив на особистість.

Таким чином, за допомогою синтаксичних конструкцій з паралелізмом та антитезою, Уайльд не просто створює художній текст, але й викладає складні філософські та моральні ідеї, які залишають читача з багатим матеріалом для роздумів. Ці стилістичні прийоми дозволяють йому ефективно розкрити глибокі теми роману, роблячи його не лише захопливим, але й багатогранним твором.

Отже, використання паралелізму та антитез у синтаксичних конструкціях є потужними засобами мови, які дозволяють авторам глибше розкривати характери персонажів та передавати складні ідеї. Паралелізм, який полягає у використанні повторюваних граматичних структур, допомагає створити ритм і гармонію в тексті, а також підкреслює важливість і зв'язок між різними частинами висловлювання.

Цей прийом може використовуватися для підсилення впливу важливих думок або ідей, які автор бажає виділити. З іншого боку, антитеза, яка використовує протиставлення понять або ідей, служить для підкреслення контрастів та протиріч, що існують у характерах персонажів або в розвитку сюжету [9].

Цей стилістичний прийом дозволяє читачеві глибше зануритись у внутрішній світ персонажів і краще зрозуміти складність людської природи та соціальних відносин. Використовуючи ці прийоми, автор має можливість не тільки ефективно передати атмосферу та емоції, а й підсилити виразність свого меседжу, зробивши його більш запам'ятовуваним та значущим.

Висновки до розділу 2

У романі О. Уайльда повтор виступає як провідний стилістичний ресурс: лексичні й образні рефрени фокусують увагу на ключових темах (молодість — старість, краса — тлін), формують ритм і музикальність прози та підсилюють емоційне забарвлення нарації. Варіації синтаксичної структури — чергування довгих періодичних конструкцій і фрагментарно коротких речень, застосування інверсії — використовуються для регуляції темпу оповіді й моделювання психологічних станів, що дозволяє авторові керувати напругою й створювати багаторівневу інтерпретацію сцен.

Паралелізм і антитеза функціонують як засоби контрастування й ритмізації, підкреслюючи двоїстість образів і моральні дилеми персонажів; у поєднанні з повтором вони утворюють мотиваційні цикли, які забезпечують внутрішню когезію тексту. Синтаксичні прийоми визначають також індивідуальні мовні портрети героїв: афористичність і парадоксальність Лорда Генрі, ритмічна варіабельність оповіді та трансформації мовлення Доріана сприяють глибинній характеристичності і відтворенню авторської інтонації.

Зіставний аналіз синтаксичних засобів має методологічне й перекладацьке значення: для адекватного інтерпретування й відтворення художнього ефекту важливо зберігати функціональне навантаження форми, а не лише її формальну відповідність. Отже, системне вивчення повтору, структурних варіацій, паралелізму та антитези дозволяє виявити механізми художнього впливу Уайльда і підкреслює роль синтаксису як ключового засобу формування теми, настрою й характеристичності в романі.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНИХ СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У КУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Дидактичні передумови та принципи навчання стилістики

Дидактичні засади навчання стилістики англійської мови визначаються як сукупність науково обґрунтованих положень, що забезпечують ефективність засвоєння синтаксично-стилістичних засобів, а також формування в студентів умінь адекватного використання мовних одиниць у різних комунікативних ситуаціях. Вивчення стилістики у курсі англійської мови має інтегративний характер, оскільки поєднує мовознавчі знання з практичними навичками мовленнєвої діяльності та культурологічною компетентністю.

Передумови навчання стилістики можна поділити на кілька груп. По-перше, лінгвістичні передумови, які охоплюють знання студентами базових граматичних, лексичних та синтаксичних структур. Без належного рівня володіння граматичною системою англійської мови неможливе осмислення функціонального навантаження синтаксичних конструкцій у стилістичному контексті. По-друге, психолого-педагогічні передумови, які враховують особливості пізнавальної діяльності студентів, їхню здатність до аналітико-синтетичної діяльності, рівень сформованості мовленнєвих навичок та мотивацію до опанування стилістичних ресурсів мови. По-третє, комунікативні передумови, що ґрунтуються на потребі майбутніх фахівців у набутті здатності ефективно спілкуватися у професійній та міжкультурній комунікації, використовуючи мовні засоби з урахуванням ситуації спілкування.

Важливою методичною засадою виступає урахування того, що стилістика синтаксичних конструкцій є не лише теоретичною дисципліною, а й

практичним інструментом формування комунікативної компетентності. Знання синтаксично-стилістичних засобів (інверсія, парцеляція, повтор, еліipsis, градація тощо) дозволяє студентам розуміти функціональне навантаження тексту, виокремлювати авторський стиль та застосовувати ці прийоми у власному мовленні.

Методика викладання стилістики базується на системі дидактичних принципів, що визначають організацію навчального процесу:

1. Принцип науковості. Забезпечує опору на сучасні лінгвістичні дослідження, класифікації стилістичних засобів та їх функцій, що дозволяє формувати у студентів системне уявлення про природу синтаксичних явищ.

2. Принцип комунікативної спрямованості. Навчання стилістики має відбуватися у зв'язку з практичними завданнями комунікації. Студенти повинні не лише розпізнавати стилістичні засоби, а й уміти використовувати їх залежно від ситуації спілкування (офіційної, наукової, публіцистичної, художньої тощо).

3. Принцип свідомості й активності. Формування знань і навичок відбувається через свідоме усвідомлення функцій стилістичних одиниць та їх практичне застосування у мовленні. Завдяки цьому студенти набувають здатності до самостійного аналізу й оцінювання текстів.

4. Принцип системності та послідовності. Стилiстичні явища подаються у певній логічній послідовності — від простих синтаксичних конструкцій до складніших художньо-стилістичних прийомів. Це забезпечує міцність знань та їх інтеграцію в систему мовленнєвої компетентності.

5. Принцип наочності. Використання автентичних текстів, прикладів із художньої літератури, публіцистики та засобів масової інформації сприяє глибшому розумінню функціональних особливостей синтаксично-стилістичних конструкцій.

6. Принцип індивідуалізації. Передбачає врахування індивідуального рівня підготовки студентів, їхніх інтересів і професійних потреб, що дозволяє адаптувати методи й завдання до конкретних освітніх умов.

7. Принцип інтеграції. Полягає у поєднанні навчання стилістики з розвитком інших аспектів мовної підготовки — граматики, лексики, культури мовлення, що сприяє комплексному формуванню комунікативної компетентності.

Таким чином, дидактичні передумови та принципи навчання стилістики визначають ефективність методики вивчення англomовних синтаксично-стилістичних засобів. Їх урахування дозволяє формувати у студентів системне уявлення про стилістичні ресурси англійської мови, забезпечуючи розвиток навичок практичного використання мовних засобів у процесі професійної та міжкультурної комунікації.

Особливого значення у навчанні стилістики англійської мови набуває поєднання когнітивного та комунікативного підходів. Когнітивний аспект передбачає розвиток здатності студентів аналізувати мовні одиниці з точки зору їх функціональної навантаженості, а комунікативний — формує уміння використовувати ці засоби у різних типах мовленнєвої діяльності. Важливо, щоб засвоєння стилістичних ресурсів мови не зводилося лише до механічного запам'ятовування класифікацій, а спрямовувалося на формування практичних навичок їх творчого застосування.

У цьому контексті важливо враховувати принцип контекстуальності, який ґрунтується на положенні, що стилістичне значення синтаксичних конструкцій розкривається лише у зв'язку з конкретним текстом чи ситуацією спілкування. Наприклад, інверсія як стилістичний прийом може виконувати функцію акцентування в художньому тексті, а у публіцистиці — посилювати експресивність та емоційність викладу. Тому навчальний процес має передбачати роботу з автентичними матеріалами різних функціональних стилів.

Ще одним важливим положенням є принцип інтерактивності, який акцентує на використанні таких форм організації навчання, що сприяють активному залученню студентів до аналізу та продукування мовлення. Виконання групових завдань, аналіз стилістичних засобів у дискусіях, створення власних текстів із застосуванням синтаксичних прийомів сприяють формуванню навичок не лише рецептивного, а й продуктивного характеру.

У навчанні стилістики також реалізується принцип міжкультурності, який полягає у формуванні здатності студентів адекватно сприймати та відтворювати стилістичні засоби англійської мови з урахуванням культурних норм та традицій носіїв мови. Наприклад, еліптичні конструкції, притаманні англійській розмовній мові, не завжди можуть мати прямі відповідники в українській, тому важливо формувати вміння перекодовувати інформацію без втрати стилістичного забарвлення.

Важливим є і принцип поєднання теорії та практики, що передбачає інтеграцію лекційного матеріалу з практичними завданнями. Теоретичне засвоєння понять «інверсія», «градація», «паралелізм», «парцеляція» має супроводжуватися виконанням вправ на їх розпізнавання у текстах, зіставленням функцій у різних жанрах та створенням власних висловлювань із використанням цих засобів. Такий підхід забезпечує формування компетентності, яка виходить за межі пасивного володіння знаннями.

Окремої уваги заслуговує принцип поступовості та доступності, згідно з яким навчання стилістики має будуватися від простих до складних конструкцій. Наприклад, на початкових етапах акцент робиться на базових синтаксичних прийомах (еліпсис, повтор), тоді як на більш високому рівні — на складніших явищах (риторичні питання, антитеза, багатоступенева градація).

Отже, дидактичні передумови та принципи навчання стилістики забезпечують багатовимірний підхід до вивчення англійських синтаксично-стилістичних засобів. Вони поєднують когнітивний, комунікативний,

культурологічний та інтерактивний компоненти, що дозволяє формувати у студентів не лише знання про стилістичні явища, а й практичні уміння творчого й адекватного їх використання у різних видах мовленнєвої діяльності.

3.2. Методичні підходи до опрацювання синтаксичних стилістичних засобів

Формування стилістичної компетентності у процесі вивчення англійської мови потребує застосування комплексних методичних підходів, які забезпечують ефективне засвоєння синтаксично-стилістичних засобів. Вибір підходів зумовлений необхідністю поєднання мовної теорії з практичною діяльністю студентів, а також урахуванням їхніх комунікативних потреб.

Серед провідних методичних підходів доцільно виокремити такі:

1. Комунікативний підхід. Він базується на положенні, що засвоєння синтаксичних конструкцій має здійснюватися у процесі реальної чи змодельованої мовленнєвої діяльності. Завдання, побудовані на автентичних діалогах, публіцистичних і художніх текстах, сприяють формуванню вмінь адекватно використовувати стилістичні прийоми залежно від ситуації спілкування. Наприклад, під час аналізу уривку з англійської прози студенти ідентифікують інверсію чи парцеляцію, а далі виконують вправи зі створення власних мікротекстів із цими засобами.

2. Когнітивно-аналітичний підхід. Його сутність полягає у свідомому засвоєнні стилістичних явищ через аналіз їхньої структури, функцій та впливу на зміст тексту. На цьому етапі доцільно застосовувати зіставний аналіз англійських і українських синтаксичних конструкцій, що дозволяє студентам виявляти міжмовні подібності та відмінності. Наприклад, при вивченні повтору чи градації студенти порівнюють їх реалізацію в англійських текстах та

українських перекладах, роблячи висновки щодо стилістичної специфіки кожної мови.

3. Функціонально-стилістичний підхід. Згідно з цим підходом, синтаксичні засоби розглядаються крізь призму їх функціонального навантаження у різних жанрах і стилях. Він передбачає роботу з текстами офіційно-ділового, наукового, публіцистичного та художнього стилів, де одні й ті самі засоби можуть виконувати різні функції. Наприклад, еліпсис у розмовному стилі забезпечує природність мовлення, а в художньому тексті може підкреслювати емоційність або драматизм.

4. Інтерактивний підхід. Його застосування забезпечує активне залучення студентів до навчального процесу через дискусії, рольові ігри, колективний аналіз текстів, творчі завдання. Наприклад, студентам пропонується завдання у групах створити рекламний слоган із використанням інверсії або повтору та аргументувати доцільність такого вибору. Інтерактивність сприяє формуванню не лише знань, а й комунікативних умінь.

5. Індуктивно-дедуктивний підхід. Цей підхід передбачає поєднання руху від конкретних прикладів до узагальнення (індуктивний шлях) та від теоретичних положень до практичного застосування (дедуктивний шлях). Наприклад, спочатку студенти аналізують низку автентичних текстів, виокремлюючи стилістичні засоби, а потім формулюють загальні правила їх функціонування. Водночас у процесі навчання вони також отримують готові теоретичні схеми, які закріплюють шляхом вправ і тренувальних завдань.

6. Контрастивний підхід. Застосовується для виявлення міжмовних відмінностей у функціонуванні синтаксичних стилістичних засобів. Це дозволяє уникати інтерференції та формувати навички адекватного перекладу і стилістичної адаптації. Наприклад, у порівнянні англійських парцельованих конструкцій та українських відповідників студенти вчаться добирати оптимальні перекладацькі рішення.

7. Практико-орієнтований підхід. Він спрямований на формування у студентів навичок застосування синтаксично-стилістичних засобів у власних висловлюваннях. Практичні вправи включають редагування текстів, стилістичне перефразування, написання есе та рецензій із використанням певних стилістичних прийомів. Це сприяє не лише розпізнаванню явищ, а й їх активному використанню у мовленнєвій практиці.

Таким чином, методичні підходи до опрацювання синтаксичних стилістичних засобів забезпечують поєднання когнітивного, комунікативного та функціонального аспектів навчання. Їх комплексне застосування сприяє формуванню системних знань, розвитку аналітичних і творчих умінь та виробленню навичок стилістично адекватного мовлення англійською мовою.

Ефективне опрацювання синтаксичних стилістичних засобів можливе лише за умови поєднання різних підходів і варіативності методів. Кожен із них має власні дидактичні функції, які у комплексі забезпечують формування повноцінної стилістичної компетентності.

Важливим компонентом методики є контекстуальний підхід, що передбачає аналіз синтаксичних явищ у реальних умовах мовлення. Студенти працюють із цілісними текстами, а не ізольованими прикладами, що дозволяє зрозуміти, як той чи інший засіб впливає на смислову структуру та прагматичний ефект висловлювання. Наприклад, інверсія в поезії може підкреслювати ритмомелодику, тоді як у публіцистиці — виділяти ключові тези автора.

Не менш важливим є жанрово-стилістичний підхід, який орієнтує студентів на вивчення синтаксичних засобів у межах різних стилів англійської мови. Це дозволяє відстежити, як одна й та сама конструкція функціонує по-різному залежно від жанрових вимог. Так, риторичні питання активно використовуються у політичних промовах для впливу на аудиторію, у художніх

текстах — для посилення емоційності, а в науковому стилі майже не трапляються.

У навчанні стилістики слід враховувати і принцип інтеграції з іншими видами мовленнєвої діяльності. Опрацювання синтаксичних стилістичних засобів має бути тісно пов'язане з розвитком навичок читання, письма, аудіювання та говоріння. Так, аналіз синтаксичної побудови уривку з роману поєднується з його обговоренням, переказом і написанням власного висловлювання за аналогією. Це забезпечує всебічний розвиток мовленнєвих умінь і сприяє закріпленню стилістичних явищ на практиці.

Значну увагу приділяють тренувально-творчому підходу, який передбачає перехід від репродуктивних вправ до продуктивних і творчих завдань. Спочатку студенти виконують вправи на ідентифікацію стилістичних засобів у тексті, далі — редагують тексти, замінюючи нейтральні конструкції експресивними, і зрештою — створюють власні тексти з цілеспрямованим використанням певних синтаксичних прийомів (інверсії, парцеляції, повтору тощо).

Особливо ефективним у навчанні є використання порівняльно-перекладацького підходу. Завдяки перекладу автентичних текстів українською мовою студенти отримують можливість виявити відмінності у використанні стилістичних засобів у двох мовах і навчитися адекватно передавати їхню експресивність. Це важливо для уникнення калькування й вироблення навичок культурно адаптованого перекладу.

У практиці навчання стилістики результативними виявляються й елементи проєктного підходу. Виконуючи міні-проєкти (створення стилістичного портфолію, добір прикладів із різних джерел, аналіз стилю окремого автора), студенти навчаються самостійно досліджувати й систематизувати матеріал, розвиваючи як лінгвістичні, так і дослідницькі компетентності.

Таким чином, методичні підходи до опрацювання синтаксичних стилістичних засобів є багатовекторними й комплексними. Їх реалізація в навчальному процесі дає змогу не лише формувати знання про стилістичні явища, а й забезпечувати розвиток умінь їх свідомого та творчого використання у різних видах мовленнєвої діяльності.

Важливою умовою результативності навчання є гнучке поєднання традиційних та інноваційних підходів. Традиційні підходи (граматико-перекладний, структурний) дозволяють ґрунтовно пояснити студентам будову синтаксичних конструкцій і їхні формальні характеристики. Водночас інноваційні підходи (комунікативний, інтерактивний, когнітивний, проєктний) орієнтовані на розвиток практичних умінь та творчого використання стилістичних ресурсів. Такий синтез забезпечує як міцність знань, так і гнучкість їх застосування в різних мовленнєвих ситуаціях.

З методичної точки зору доцільно виокремити кілька етапів опрацювання синтаксичних стилістичних засобів:

1. Ознайомчо-аналітичний етап. Студенти знайомляться з теоретичними положеннями, термінологією, класифікацією синтаксичних прийомів. Завдання цього етапу — навчити ідентифікувати засоби в текстах, розуміти їх стилістичне навантаження. Використовуються вправи на аналіз уривків, зіставлення прикладів, визначення функцій певного засобу.

2. Тренувально-репродуктивний етап. На цьому етапі формуються навички відтворення синтаксично-стилістичних засобів у заданих умовах. Наприклад, студентам пропонується перебудувати нейтральні речення з використанням інверсії чи градації, замінити складнопідрядні конструкції парцельованими тощо.

3. Продуктивно-творчий етап. Передбачає застосування засвоєних знань у власному мовленні. Студенти складають монологи, діалоги, міні-тексти або есе з цілеспрямованим використанням певних синтаксичних прийомів. Цей етап є

ключовим для формування стилістичної компетентності, оскільки вимагає не механічного відтворення, а свідомого вибору мовних засобів відповідно до комунікативної мети.

Необхідним у навчанні є й використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Мультимедійні ресурси, електронні корпуси текстів, онлайн-словники та інтерактивні платформи дають змогу урізноманітнити матеріал і надати студентам доступ до великого масиву автентичних текстів. Це сприяє розвитку навичок самостійної роботи й підвищує мотивацію до вивчення стилістики.

Особливе місце займає проблемно-пошуковий підхід, орієнтований на активізацію мисленнєвої діяльності студентів. Викладач ставить перед ними завдання дослідницького характеру, наприклад: *чому автор обрав саме інверсію для посилення експресивності? які альтернативні засоби можна було використати? як зміниться зміст при перекладі українською?* Такий підхід розвиває критичне мислення, уміння аргументувати власну позицію та приймати обґрунтовані мовні рішення.

Отже, методичні підходи до опрацювання синтаксичних стилістичних засобів формують цілісну систему, де поєднуються теоретичні знання, аналітичні вміння й практичні навички. Їх реалізація у навчальному процесі спрямована на підготовку студентів до свідомого, функціонально зумовленого та творчого використання стилістичних ресурсів англійської мови у професійній і міжкультурній комунікації.

3.3. Практичні завдання та вправи з використанням матеріалу роману «Портрет Доріана Грея»

У процесі вивчення англомовних синтаксично-стилістичних засобів важливе значення має застосування практичних завдань, побудованих на основі

художнього тексту. Роман Оскара Вайльда «The Picture of Dorian Gray» є доцільним матеріалом для формування навичок аналізу та інтерпретації синтаксичних структур, оскільки характеризується різноманіттям стилістичних прийомів, широким використанням риторичних фігур та індивідуально-авторською манерою письма.

З огляду на зазначене, практичні завдання можуть охоплювати такі напрями роботи:

1. Ідентифікація синтаксичних засобів. Студентам пропонується виділити у тексті приклади інверсії, парцеляції, повторів, риторичних питань, еліпсису та порівняти їх функціональне призначення у різних контекстах.

Завдання: знайти у фрагменті тексту приклади інверсії та визначити, як вона впливає на експресивність висловлювання.

2. Аналіз стилістичного ефекту. Робота з уривками роману передбачає визначення того, як певна синтаксична конструкція сприяє створенню атмосфери, психологічної напруги або естетичної виразності.

Завдання: пояснити роль риторичних запитань у діалозі лорда Генрі з Доріаном.

3. Трансформаційні вправи. Завдання полягають у зміні синтаксичної структури речення зі збереженням його змісту. Це дозволяє зрозуміти гнучкість синтаксичної організації англійського тексту.

Завдання: перетворити складнопідрядні речення у прості з однорідними членами речення і порівняти ефект.

4. Порівняльний аналіз перекладів. Студенти можуть порівняти кілька варіантів українського перекладу певного фрагмента роману з оригіналом, визначаючи, наскільки точно передано стилістичний ефект синтаксичної конструкції.

Завдання: обрати 3–4 речення з роману, проаналізувати оригінал та переклад, пояснити, які трансформації відбулися та як це вплинуло на стилістику.

5. Творчі завдання. Практика може включати написання власних коротких текстів за аналогією до синтаксичних моделей, характерних для твору Вайльда.

Завдання: скласти абзац у стилі лорда Генрі, використовуючи інверсію та риторичні запитання.

Таким чином, практичні вправи, побудовані на матеріалі роману «Портрет Доріана Грея», не лише сприяють засвоєнню синтаксично-стилістичних засобів, а й розвивають критичне мислення, мовленнєву компетентність і навички інтерпретації художнього тексту.

У межах практичної роботи важливо передбачати завдання, що спрямовані на поступове ускладнення рівня навчальної діяльності — від репродуктивних вправ до творчо-аналітичних. Це дозволяє не лише закріпити знання щодо синтаксично-стилістичних засобів, а й сформувати вміння їхнього цілеспрямованого використання в усному та писемному мовленні.

По-перше, доцільним є включення контекстуально орієнтованих завдань, коли студентам пропонується вивчити окремі сцени роману та визначити, які синтаксичні прийоми автор застосовує для підкреслення характерів персонажів. Наприклад, у діалогах лорда Генрі часто зустрічається повтор, що виконує функцію аргументативного підсилення.

По-друге, варто запроваджувати порівняльні вправи між різними персонажами мовними партіями. Це дозволяє побачити, що синтаксис мови лорда Генрі відрізняється високим рівнем афористичності та експресії, тоді як мовлення Доріана характеризується поступовим ускладненням, що відображає внутрішню трансформацію героя.

По-третє, слід застосовувати інтерпретаційні завдання, які передбачають пояснення того, як синтаксичні засоби формують атмосферу певного епізоду. Зокрема, довгі складнопідрядні речення у тексті Вайльда можуть створювати ефект урочистості або психологічного напруження.

Крім того, ефективним напрямом роботи є індивідуальні та групові міні-дослідження, під час яких студенти готують короткі презентації з аналізом конкретних синтаксичних явищ у романі. Це сприяє розвитку навичок академічного аналізу, систематизації прикладів і формуванню вміння аргументувати власні висновки.

Таким чином, практичні завдання й вправи на матеріалі роману «Портрет Доріана Грея» утворюють цілісну систему, спрямовану на засвоєння та свідоме застосування синтаксично-стилістичних засобів, водночас поглиблюючи розуміння художнього тексту та його естетичної специфіки.

З метою досягнення максимального методичного ефекту доцільно вибудувати систему вправ у певній послідовності – від найпростіших до найбільш творчих, що забезпечує поступове формування мовленнєво-стилістичних умінь студентів.

1. Репродуктивний рівень (базові вправи).

- Визначення у запропонованих уривках роману *«Портрет Доріана Грея»* прикладів інверсії, паралелізму, повтору, риторичних запитань.
- Підкреслення синтаксично-стилістичних засобів у тексті з подальшою класифікацією.
- Порівняння перекладу українською з оригіналом для виявлення способів відтворення синтаксичної структури.

2. Аналітичний рівень (завдання на осмислення та інтерпретацію).

- Аналіз функціональної ролі виділених засобів: наприклад, з'ясування, як риторичне питання підсилює емоційний ефект висловлювання лорда Генрі.

- Визначення відмінностей між синтаксисом монологів та діалогів різних персонажів.

- Обговорення того, як довгі або короткі речення створюють певний ритм і впливають на сприйняття епізоду.

3. Творчо-продуктивний рівень.

- Написання міні-есе за мотивами роману з обов'язковим використанням певних синтаксично-стилістичних засобів (інверсія, риторичне питання, паралелізм).

- Створення діалогів у стилі персонажів роману, де студенти свідомо відтворюють синтаксичні особливості їхнього мовлення.

- Підготовка міні-презентацій або проєктів, у яких здійснюється систематизація прикладів та формулюються власні висновки щодо стилістики роману.

4. Інтерактивні та колективні завдання.

- Рольові ігри: студенти відтворюють сцени роману, намагаючись максимально зберегти синтаксичний малюнок оригіналу.

- Групові дискусії, де аналізується вплив синтаксису на загальний настрій твору.

- Спільне складання «стилістичного словника роману», що містить приклади синтаксичних конструкцій та пояснення їхньої художньої функції.

Запропонована система вправ дозволяє поступово переходити від простого розпізнавання засобів до їхнього глибокого аналізу та самостійного використання у власній мовленнєвій діяльності. Такий підхід забезпечує формування цілісних умінь: від базового знання до творчого застосування, що відповідає сучасним принципам компетентнісного навчання.

Висновки до розділу 3

Методика вивчення англомовних синтаксично-стилістичних засобів у курсі англійської мови ґрунтується на поєднанні дидактичних принципів, методичних підходів та практичних форм роботи з художнім текстом.

У підпункті 3.1 було з'ясовано, що дидактичними передумовами ефективного навчання стилістики є системність, наочність, зв'язок теорії з практикою, урахування індивідуальних особливостей студентів і формування їхньої комунікативної компетентності. Принципи навчання стилістики спрямовані на створення умов для розвитку критичного мислення, інтерпретаційних навичок і вміння аналізувати мовні явища у взаємозв'язку з контекстом.

У підпункті 3.2 було наголошено, що методичні підходи до вивчення синтаксичних стилістичних засобів мають включати комплекс традиційних та інноваційних методів: аналітичний, порівняльний, комунікативний, інтерактивний і компетентнісний. Саме їхнє поєднання забезпечує ефективність навчання, дозволяючи студентам усвідомлено опрацьовувати стилістичний потенціал синтаксису.

У підпункті 3.3 було розроблено систему практичних завдань і вправ на матеріалі роману О. Вайльда *«Портрет Доріана Грея»*. Вона охоплює три основні рівні: репродуктивний (розпізнавання синтаксичних засобів), аналітичний (визначення їхніх функцій у тексті) та творчо-продуктивний (самостійне використання у власних висловлюваннях). Такі завдання сприяють не лише закріпленню знань, а й розвитку критичного мислення, здатності інтерпретувати художній текст, а також формують у студентів практичні навички стилістичного аналізу.

Отже, поєднання теоретичних основ, методичних прийомів і системи вправ формує комплексний підхід до вивчення синтаксично-стилістичних

засобів англійської мови. Використання автентичного художнього матеріалу підвищує мотивацію, розвиває мовленнєві та аналітичні компетенції студентів, а також сприяє більш глибокому осягненню художньої природи літературного тексту.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження синтаксичних стилістичних засобів англійської мови на матеріалі роману О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» дозволило сформувати цілісне уявлення про сутність, функціональне призначення та методику вивчення цих мовних конструкцій у курсі англійської мови. Аналіз теоретичного матеріалу та художніх текстів дозволив окреслити основні закономірності використання синтаксичних стилістичних засобів та їхнього впливу на художній ефект, сприйняття тексту та розвиток мовної компетенції студентів.

У Розділі 1 було визначено сутність синтаксичних стилістичних засобів як мовних конструкцій, що виконують багатогранні функції: організаційну, експресивну, риторичну, когнітивну, естетичну, соціально-комунікативну та психологічну. Було здійснено класифікацію ССЗ за функціональним, структурним, стилістично-авторським та комунікативно-функціональним підходами, що дозволяє системно аналізувати їх використання у художньому тексті. З'ясовано, що ці засоби є ключовим інструментом формування ритму, стилістичного колориту та психологічної глибини твору, а також сприяють усвідомленому сприйняттю тексту читачем.

Розділ 2 продемонстрував конкретні приклади застосування синтаксичних стилістичних засобів у романі О. Уайльда. Повтор виступає засобом створення експресивності та підсилення емоційного ефекту, підкреслюючи ключові мотиви та почуття персонажів. Структурні зміни в синтаксисі, такі як ускладнені підрядні конструкції, інверсії та парцеляції, дозволяють автору передавати власний стиль, ритм оповіді та настрій твору, створюючи багаторівневий художній ефект. Використання паралелізму та антитези у синтаксичних конструкціях забезпечує контрастність, відображає внутрішні конфлікти персонажів та підкреслює центральні ідеї твору. Аналіз цих прийомів

показав, що комплексне застосування ССЗ дозволяє створювати багат шарову художню структуру, яка поєднує зміст і форму, сприяє глибокому емоційному та когнітивному сприйняттю тексту.

Розділ 3 висвітлив методичні аспекти вивчення синтаксичних стилістичних засобів у курсі англійської мови. Було визначено дидактичні передумови та принципи навчання стилістики, що передбачають поетапне введення ССЗ, аналіз їхнього функціонального призначення та активне застосування у практичних завданнях. Методичні підходи включають роботу з текстовими прикладами, порівняння конструкцій, інтерпретацію художніх ефектів та створення власних письмових та усних висловлювань з використанням ССЗ. Практичні завдання на основі роману О. Уайльда дозволяють студентам не лише розвивати мовну та стилістичну компетенцію, а й формувати критичне мислення, аналітичні та творчі навички, а також здатність до усвідомленого застосування синтаксичних засобів у власному мовленні.

Отже, комплексне дослідження теоретичних аспектів, художніх прикладів та методики навчання дозволяє зробити наступні узагальнені висновки:

1. Синтаксичні стилістичні засоби є багаторівневим інструментом формування художньої виразності, що забезпечує ритм, емоційне забарвлення, психологічну глибину та виразність авторського стилю.
2. Класифікація та систематичний аналіз ССЗ дозволяють виявляти закономірності їхнього використання у художніх текстах та формувати навички інтерпретації змісту, структури та стилю твору.
3. Конкретний приклад із роману О. Уайльда демонструє ефективність повтору, структурних змін, паралелізму та антитези у створенні художнього ефекту, підкресленні характеристик персонажів і ключових ідей твору.
4. Методика навчання англійської мови із використанням ССЗ сприяє розвитку мовної, стилістичної та аналітичної компетенції студентів, формує

критичне мислення, творче письмо та здатність до усвідомленого використання художніх конструкцій у власному мовленні.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що синтаксичні стилістичні засоби є невід'ємною частиною як художньої, так і навчальної практики англійської мови, поєднуючи естетичну, когнітивну та педагогічну функції. Вивчення цих засобів дозволяє глибше осягати художній текст, розвивати мовну та аналітичну компетенцію студентів і ефективно використовувати їх у практичній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лихачова А. *Стилістичні ресурси синтаксису англійської мови (лінгвістичний та когнітивно-дискурсивний підходи до вивчення)* [Текст] / А. Лихачова. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 220 с.
2. Донець С. М. *Стилістика англійської мови* [Текст] / С. М. Донець. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2022. – 312 с.
3. Сога Л. В. *Стилістичні прийоми як основні елементи збагачення англійської мови* [Текст] / Л. В. Сога // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. – 2021. – № 1 (94). – С. 97–105.
4. Гриньків Л. Ю. *Функції складних синтаксичних конструкцій в англійськомовних поетичних текстах* [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Л. Ю. Гриньків. – Київ, [б. р.]. – 22 с.
5. Toirova N. I., Irisova M. B. R. Q. *Lexical and stylistic peculiarities of English language* [Текст] / N. I. Toirova, M. B. R. Q. Irisova // *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*. – 2022. – Vol. 2, No. 11. – P. 818–828.
6. Salman Y. M., Mansoor M. S. *Linguistic deviation in literary style* [Текст] / Y. M. Salman, M. S. Mansoor // *Cihan University-Erbil Journal of Humanities and Social Sciences*. – 2020. – Vol. 4, No. 1. – P. 7–16.
7. Putrayasa I. B. *Political language variation: stylistic based study* [Текст] / I. B. Putrayasa // *Linguistics and Culture Review*. – 2021. – Vol. 5, No. 1. – P. 1–9.
8. Сайт журналу *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philology.visnyk.zu.edu.ua/article/view/236920>. – Назва з екрана.
9. Nordentoft Signe J. *Dorian Gray and the Wilde Senses* [Текст] / Signe J. Nordentoft // *Journal of Victorian Culture*. – 2020. – Vol. 25, № 4. – P. 512–528.

10. Puha O. O., Hrytsko K. R., Bilyk O. O. *Rendering adjectives of lexico-semantic group human appearance in the Ukrainian translation of The Picture of Dorian Gray by Oscar Wilde* [Текст] / O. O. Puha, K. R. Hrytsko, O. O. Bilyk // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 9.* – 2015. – Вип. 14. – С. 112–118.
11. Hacıyeva L. *Similes In Novel “The Picture Of Dorian Gray” By Oscar Wilde And The Adequacy Of Their Translation Into Azerbaijani* [Текст] / L. Hacıyeva // *Journal of Language and Linguistic Studies.* – 2022. – Vol. 18, № 2. – P. 745–756.
12. Protopopescu D. *“You are certainly my best friend” – Translating adverbs of evidential certainty in The Picture of Dorian Gray* [Текст] / D. Protopopescu // *Translation Studies: Retrospective and Prospective Views.* – 2023. – Vol. 26, № 39. – P. 88–102.
13. Uktamovna M. M. *Syntactic-Structural Classification of Epithet in the English Language* [Текст] / M. M. Uktamovna // *American Journal of Science on Integration and Human Development.* – 2023. – Vol. 1, № 10. – P. 60–62.
14. Monakhova E. *Cognitive and pragmatic approach to using stylistic devices in English literary discourse* [Текст] / E. Monakhova // *Training, Language and Culture.* – 2019. – Vol. 3, № 1. – P. 37–52.
15. Saidova M. U. *The importance of using syntactic stylistic devices in literary texts* [Текст] / M. U. Saidova // *Advanced Scientific Journal of Educational Linguistics.* – 2025. – Vol. 4, № 1. – P. 45–58.
16. Leech G. N. *A Linguistic Guide to English Poetry* [Текст] / G. N. Leech. – London : Longman, 1969. – 240 p.
17. Halliday M. A. K., Hasan R. *Cohesion in English* [Текст] / M. A. K. Halliday, R. Hasan. – London : Longman, 1976. – 374 p.
18. Fowler R. *Linguistic Criticism* [Текст] / R. Fowler. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 262 p.

19. Simpson P. *Stylistics: A Resource Book for Students* [Текст] / P. Simpson. – London : Routledge, 2004. – 312 p.
20. Carter R., Nash W. *Seeing Through Language* [Текст] / R. Carter, W. Nash. – Oxford : Blackwell, 1990. – 267 p.
21. Short M. *Exploring the Language of Poems, Plays and Prose* [Текст] / M. Short. – London : Longman, 1996. – 399 p.
22. Jeffries L. *Critical Stylistics: An Introduction to the Analysis of English in a Social Context* [Текст] / L. Jeffries. – Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2010. – 203 p.
23. Stockwell P. *Cognitive Poetics: An Introduction* [Текст] / P. Stockwell. – London : Routledge, 2002. – 193 p.
24. Burke M. *Literary Reading, Language and Cognition* [Текст] / M. Burke. – London : Routledge, 2010. – 308 p.
25. Kress G., van Leeuwen T. *Reading Images: The Grammar of Visual Design* [Текст] / G. Kress, T. van Leeuwen. – London : Routledge, 2006. – 291 p.
26. Van Dijk T. A. *Discourse as Structure and Process* [Текст] / T. A. Van Dijk. – London : Sage Publications, 1997. – 356 p.
27. Gee J. P. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method* [Текст] / J. P. Gee. – London : Routledge, 2014. – 248 p.
28. Fairclough N. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research* [Текст] / N. Fairclough. – London : Routledge, 2003. – 270 p.
29. Gee J. P., Handford M. *The Routledge Handbook of Discourse Analysis* [Текст] / J. P. Gee, M. Handford (Eds.). – London : Routledge, 2012. – 682 p.
30. Crystal D. *English as a Global Language* [Текст] / D. Crystal. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – 212 p.
31. Grice H. P. *Logic and Conversation* [Текст] / H. P. Grice // *Syntax and Semantics 3: Speech Acts* / P. Cole & J. Morgan (Eds.). – New York : Academic Press, 1975. – P. 41–58.

32. Searle J. R. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language* [Текст] / J. R. Searle. – Cambridge : Cambridge University Press, 1969. – 203 p.
33. Austin J. L. *How to Do Things with Words* [Текст] / J. L. Austin. – Oxford : Clarendon Press, 1962. – 166 p.
34. Jakobson R. *Linguistics and Poetics* [Текст] / R. Jakobson // *Style in Language* / T. A. Sebeok (Ed.). – Cambridge, MA : MIT Press, 1960. – P. 350–377.
35. Barthes R. *Image-Music-Text* [Текст] / R. Barthes. – London : Fontana Press, 1977. – 220 p.
36. Eco U. *A Theory of Semiotics* [Текст] / U. Eco. – Bloomington : Indiana University Press, 1976. – 354 p.
37. Derrida J. *Of Grammatology* [Текст] / J. Derrida. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1976. – 360 p.
38. Foucault M. *The Archaeology of Knowledge* [Текст] / M. Foucault. – London : Tavistock Publications, 1972. – 245 p.
39. Saussure F. de. *Course in General Linguistics* [Текст] / F. de Saussure. – London : Peter Owen Publishers, 1916 (1960 ed.). – 240 p.
40. Chomsky N. *Aspects of the Theory of Syntax* [Текст] / N. Chomsky. – Cambridge, MA : MIT Press, 1965. – 251 p.
41. Halliday M. A. K. *An Introduction to Functional Grammar* [Текст] / M. A. K. Halliday. – London : Edward Arnold, 1994. – 434 p.
42. Hymes D. *Models of the Interaction of Language and Social Life* [Текст] / D. Hymes // *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication* / J. Gumperz & D. Hymes (Eds.). – New York : Holt, Rinehart and Winston, 1972. – P. 35–71.

SUMMARY

The conducted research of syntactic stylistic devices in the English language, based on the material of Oscar Wilde's novel **The Picture of Dorian Gray**, has made it possible to form a comprehensive understanding of the essence, functional purpose, and methodology of studying these linguistic structures within the course of English. The analysis of theoretical material and literary texts has revealed the main patterns of using syntactic stylistic devices as well as their influence on the artistic effect, text perception, and the development of students' linguistic competence.

In Chapter 1, the essence of syntactic stylistic devices was defined as linguistic constructions that perform multifaceted functions: organizational, expressive, rhetorical, cognitive, aesthetic, socio-communicative, and psychological. A classification of syntactic stylistic devices (SSDs) was carried out according to functional, structural, stylistically-authorial, and communicatively-functional approaches, which enables a systematic analysis of their use in literary texts. It has been established that these devices serve as a key tool for creating rhythm, stylistic colouring, and psychological depth of the work, while also contributing to the reader's conscious perception of the text.

Chapter 2 demonstrated specific examples of the application of syntactic stylistic devices in Oscar Wilde's novel. Repetition acts as a means of creating expressiveness and enhancing emotional impact, emphasizing key motifs and the characters' feelings. Structural transformations in syntax, such as complex subordinate clauses, inversions, and parceling, allow the author to convey his individual style, the rhythm of narration, and the mood of the work, thereby producing a multi-layered artistic effect. The use of parallelism and antithesis in syntactic constructions provides contrast, reflects the characters' inner conflicts, and underscores the central ideas of the work. The analysis of these devices has shown that the complex application of SSDs creates a multi-layered artistic structure that

harmoniously combines content and form, facilitating deep emotional and cognitive perception of the text.

Chapter 3 highlighted the methodological aspects of teaching syntactic stylistic devices in the English language course. Didactic prerequisites and principles of teaching stylistics were identified, involving the gradual introduction of SSDs, analysis of their functional purpose, and active application in practical tasks. The proposed methodological approaches include working with textual examples, comparing constructions, interpreting artistic effects, and creating students' own written and oral utterances using SSDs. Practical tasks based on Oscar Wilde's novel enable students not only to develop linguistic and stylistic competence but also to form critical thinking, analytical and creative skills, as well as the ability to consciously apply syntactic devices in their own speech.

Thus, the comprehensive study of theoretical aspects, literary examples, and teaching methodology makes it possible to draw the following generalized conclusions:

1. Syntactic stylistic devices are a multi-level tool for creating artistic expressiveness, ensuring rhythm, emotional colouring, psychological depth, and the distinctiveness of the authorial style.
2. The classification and systematic analysis of SSDs make it possible to identify patterns of their use in literary texts and to develop skills in interpreting the content, structure, and style of a work.
3. The specific material from Oscar Wilde's novel demonstrates the high effectiveness of repetition, structural transformations, parallelism, and antithesis in creating artistic effect, revealing characters' traits, and emphasizing the key ideas of the work.
4. The methodology of teaching English using SSDs contributes to the development of students' linguistic, stylistic, and analytical competence, fosters

critical thinking and creative writing, and builds the ability to consciously employ artistic constructions in their own speech.

In summary, the results of the research confirm that syntactic stylistic devices are an integral part of both artistic and educational practices in the English language, combining aesthetic, cognitive, and pedagogical functions. The study of these devices enables deeper comprehension of literary texts, development of students' linguistic and analytical competence, and effective application of such devices in practical activities.

ДОДАТОК

Комплекс вправ для формування умінь аналізу англомовних синтаксично-стилістичних художніх засобів (на матеріалі роману О. Уальда «The Picture of Dorian Gray»

З метою поглибленого усвідомлення теоретичних положень методики дослідження англомовних синтаксично-стилістичних художніх засобів, а також формування стійких практичних умінь аналізу художнього синтаксису, було розроблено комплекс вправ, спрямованих на опрацювання ключових стилістичних явищ, характерних для індивідуального стилю О. Уальда. До комплексу включено завдання на ідентифікацію та інтерпретацію інверсії, риторичних запитань, паралелізму, полісиндетону, асиндетону та інших синтаксичних структур, що відіграють важливу роль у створенні художнього образу, емоційного впливу та ритмомелодики тексту роману «The Picture of Dorian Gray».

Вправи охоплюють роботу з автентичними уривками твору, що забезпечує безпосереднє зіткнення студентів із первинним художнім матеріалом. До завдань включено аналітичні елементи, які спонукають до виокремлення та класифікації стилістичних засобів у контексті, а також трансформаційні вправи, спрямовані на відпрацювання навичок перебудови речень без втрати змісту. Окремий блок становлять інтерпретаційні питання, які формують уміння пояснювати прагматичну функцію синтаксично-стилістичних конструкцій, розкривати їхній внесок у характеротворення, сюжетну динаміку та розвиток провідних мотивів твору (зокрема мотивів краси, моралі та внутрішнього розпаду). Такий комплекс вправ забезпечує цілісне засвоєння матеріалу і сприяє розвитку критичного та текстоцентричного мислення здобувачів.

Науково-методичне обґрунтування запропонованого комплексу ґрунтується на принципах функціонального стилістичного аналізу, текстоцентричного підходу та когнітивно-дискурсивної методики. Використання автентичного матеріалу забезпечує природний контекст функціонування синтаксично-стилістичних конструкцій, тоді як поетапна структура вправ відповідає логіці переходу від рецептивної до продуктивної діяльності: від ідентифікації до інтерпретації та відтворення. Такий підхід сприяє розвитку стилістичної компетентності, формуванню метамовної рефлексії, умінню бачити текст як цілісну естетичну систему та розуміти роль синтаксичних засобів у створенні образності, психологізму й художньої напруги.

Таким чином, комплекс вправ є методично доцільним і педагогічно ефективним, оскільки забезпечує системне, багатоаспектне опрацювання синтаксично-стилістичних засобів, сприяє розвитку аналітичного та критичного мислення, а також поглибленню розуміння стилістичних домінант роману О. Уальда «The Picture of Dorian Gray».

1. Identifying Stylistic-Syntactic Devices in Literary Context

Task 1. Read the excerpts. Identify the inverted elements and explain their stylistic effect.

Excerpt 1 - “So strange was the whole affair that Dorian could not sleep at all that night.”

Excerpt 2 - “Down the long hall came Lord Henry, smiling slightly.”

Excerpt 3 - “Never had he felt such wild joy as when he looked at his portrait in youth.”

Questions:

Identify the inversion.

Explain what aspect is emphasized (emotion, movement, intensity, contrast, etc.).

ANSWERS

So strange was the whole affair — emphasis on the unusual nature of the situation.

Down the long hall came Lord Henry — cinematic focus on motion.

Never had he felt — heightened emotional intensity, dramatic effect.

Task 2. Read each rhetorical question. Provide two answers:

(A) your own interpretation as a reader,

(B) the implied answer the character (Dorian) would give.

Excerpt 1 - “And what was youth but a time of infinite possibilities?”

1. Reader: ...

2. Dorian: ...

Excerpt 2 - “Was he really to confess? Was he to reveal his soul to the world?”

1. Reader: ...

2. Dorian: ...

Excerpt 3 - “What did it matter what the world thought of him?”

1. Reader: ...

2. Dorian: ...

ANSWERS

Excerpt 1:

Reader: Youth contains opportunities before consequences appear.

Dorian: Youth is absolute value; beauty must be preserved at any cost.

Excerpt 2:

Reader: Confession is morally right.

Dorian: Confession would destroy his perfect façade; he refuses.

Excerpt 3:

Reader: Society’s judgment matters for morality.

Dorian: Nothing matters except his own pleasure.

Task 3. Read the excerpts. Identify the stylistic device and explain its function.

Excerpt 1 - “He grew more and more enamoured of his own beauty, and more and more indifferent to the suffering he caused.”

Excerpt 2 - “Why had such a fate been given to him? Why had he been chosen for this burden?”

Excerpt 3 - “He was at once charming, and cruel, and indifferent, and passionate.”

ANSWERS

Excerpt 1: Parallelism — shows intensification of contrasting traits.

Excerpt 2: Rhetorical questions — convey emotional turmoil and self-pity.

Excerpt 3: Polysyndeton — highlights excess, uncontrolled mixture of emotions.

Task 4. Rewrite the sentences preserving meaning but removing the stylistic device.

1. “Never had he seen such beauty.” →
2. “What use was remorse?” →
3. “And again and again he returned to that dreadful room.” →

ANSWERS

He had never seen such beauty.

Remorse was useless / There was no use in remorse.

He repeatedly returned to that dreadful room.